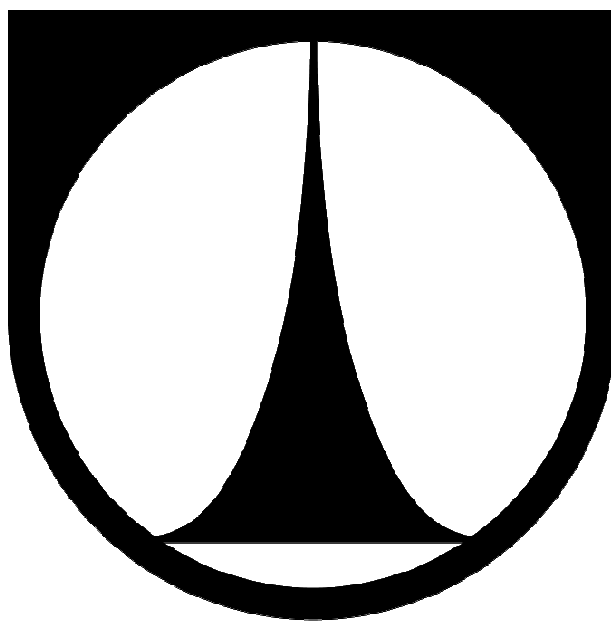

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2014

Bc. Veronika Štěpánová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Obchodní platby, jejich splatnost a odpovědnost za prodlení s placením

Commercial Payments, Their Due Dates and Liability for Payment Delays

DP – EF – KOB – 2014 – 17

Bc. Veronika Štěpánová

Vedoucí práce: doc. JUDr. Zbyněk Švarc, Ph.D., katedra mezinárodního obchodu

Konzultant: Ing. Ladislava Kovářová, Haco, s. r. o.

Počet stran: 76

Počet příloh: 1

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, 9. 12. 2013

Anotace

Diplomová práce se zabývá problematikou obchodních plateb, jejich splatnosti a odpovědnosti za prodlení s placením. Cílem je zmapovat druhy obchodních plateb, které upravuje právní řád České republiky, a jsou nabízeny na finančním trhu, dále jejich splatnost a s tím spojenou odpovědnost za prodlení s placením. První část se zaměřuje na legislativu Evropské unie a České republiky, která tvoří základ pro řešení dalších otázek. Dále se věnuje druhům obchodních plateb, jejich výhodám i nevýhodám pro prodávajícího i kupujícího, splatností, možnostmi, jak řešit otázku prodlení s placením a spory mezi obchodními partnery tak, aby byly zachovány dobré obchodní vztahy. Závěrečná část práce se zabývá analýzou vybrané firmy. Uvádí základní informace o společnosti, poukazuje na její problémy a doporučuje vhodná řešení.

Klíčová slova

Obchodní platby, splatnost, odpovědnost za prodlení s placením

Annotation

This thesis pursues the issue of commercial payments, their due dates and liability for payment delays. The goal is to map those types of commercial payments that are treated by the Czech legal code and are offered on the financial market and further to survey the treatment of due dates and corresponding liabilities for payment delays. The first part of this thesis sets the ground for the following parts and focuses on the legislature of the EU and the Czech Republic. After this, the thesis investigates the various types of commercial payments and their benefits and drawbacks for both the seller and the buyer, due dates and ways to deal with payment delays and conflict among trading partners in such a manner as to maintain good relations. The final part is an analysis of a selected company and presents some basic information about it, points out its difficulties and recommends suitable solutions.

Key terms

Commercial payment, due date, liability for payment delays

Obsah

Seznam zkratk	9
Úvod	11
1. Legislativa EU a ČR ovlivňující obchodní platby, jejich splatnost a odpovědnost za prodlení s placením	13
1.1. Legislativa ČR	13
1.2. Legislativa EU	14
2. Obchodní platby	19
2.1. Druhy obchodních plateb	19
2.1.1. Platba v hotovosti	21
2.1.2. Hladké platby	22
2.1.3. Dokumentární platby	24
2.1.4. Směnky	32
2.1.5. Šek	35
3. Splatnost	38
4. Odpovědnost za prodlení s placením	42
4.1. Důvody prodlení a možné řešení	42
4.2. Odstoupení od smlouvy	45
4.3. Úroky z prodlení	46
4.4. Smluvní pokuta	48
4.5. Promlčecí a prekluzivní lhůta	48
4.6. Řešení sporů	51
4.6.1. Soudní řízení	51
4.6.2. Rozhodčí řízení	54
4.6.3. Mimosoudní řešení sporů	57
5. Případová studie Haco, s. r. o.	59
5.1. Proces nákupu a prodeje	60
5.2. Využívané obchodní platby	61
5.3. Odpovědnost za prodlení s placením	62
5.4. Definice problému	62
5.5. Návrh na řešení a doporučení	64
5.6. Konkrétní případ s nedobytnou pohledávkou	67
Závěr	69
Seznam literatury	71
Seznam příloh	76

Seznam zkratek

ASA	Acrylonitrile Styrene Acrylate – materiál
BEN	Bankovní poplatky k tíži příjemce platby
BIC	Identifikační bankovní kód
CMR	Silniční nákladní list
ČR	Česká republika
ČSOB	Československá obchodní banka
DDU	Delivered Duty Unpaid – S dodání clo neplaceno
EXW	Ex Works – Ze závodu
FCR	Spediční potvrzení o přijetí zásilky
FCT	Spediční potvrzení o odeslání zásilky
FIATA	Mezinárodní sdružení zasilatelských firem
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
EHP	Evropský hospodářský prostor
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EUR	Euro
IBAN	Bankovní spojení příhraničního platebního styku
MMF	Mezinárodní měnový fond

OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSŘ	Občanský soudní řád
OUR	Všechny bankovní poplatky k tíži příkazce
SEPA	Single Euro Payments Area – Jednotná oblast pro platby v eurech
SHA	Zahraníční bankovní poplatky k tíži příjemce platby
s. r. o.	Společnost s ručením omezeným
TUL	Technická univerzita v Liberci
USA	Spojené státy americké
UV	Ultrafialové záření
VDD	Vývozní doprovodný doklad

Úvod

Téma této diplomové práce *Obchodní platby, jejich splatnost a odpovědnost za prodlení s placením* je zvoleno díky jeho důležitosti pro každého, kdo podniká. Vhodný výběr obchodní platby má veliký vliv na výsledky všech obchodních operací. Ovlivňuje i výši kupní ceny, míru rizika a povinnosti jednotlivých účastníků obchodního případu.

Současná právní úprava nabízí rozličné množství obchodních plateb, které se neustále vyvíjí dle potřeb zákazníků finančního trhu. Proto je potřeba sledovat jejich vývoj a nové možnosti, které nabízí.

Splatnost jednotlivých platebních nástrojů má pak značný vliv na míru rizika realizace daného obchodu a rychlosti provedení platby. Nedodržení stanoveného termínu (prodlení) může mít za následek nutnost zaplacení smluvní pokuty, penále nebo úroku z prodlení a má tedy také veliký vliv na platební schopnost podniku. Každý podnikatel by proto měl věnovat této tematice značnou pozornost.

Obchodní platby jsou upravovány jak legislativou České republiky, tak legislativou Evropské unie, která se snaží harmonizovat právní systémy všech členských zemí a odstranit překážky volného pohybu kapitálu v rámci Evropského hospodářského prostoru.

Hlavním cílem této diplomové práce je zmapovat druhy obchodních plateb, které jsou v současné době nabízeny na finančním trhu, jejich splatnost, s tím spojenou odpovědnost za prodlení s placením a nejdůležitější právní normy EU a České republiky, které ovlivňují platební styk a dále zhodnotit situaci ve vybraném podniku z hlediska výběru používaných obchodních plateb a způsobu řešení prodlení s placením, odhalit nedostatky a navrhnout způsob jejich řešení.

Text diplomové práce je rozdělen do pěti kapitol. První z nich mapuje legislativu České republiky a Evropské unie ovlivňující platební styk a shrnuje nejdůležitější nařízení Evropského parlamentu a Rady a směrnice, které byly vydány nebo se v současné době projednávají. Druhá kapitola se zabývá druhy obchodních plateb, které současný finanční

trh nabízí, a jejich základní charakteristikou, a současně i dokumenty, které hrají důležitou roli hlavně při použití dokumentárních plateb. Chyby v nich mohou znamenat vyšší bankovní výlohy, zdržení placení, ale i odmítnutí plnění. Třetí kapitola pojednává o splatnosti jednotlivých druhů obchodních plateb a výhod a nevýhod plynoucích z platební lhůty pro prodávajícího a kupujícího. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na odpovědnost za prodlení s placením, práva věřitele v případě, že je dlužník v prodlení, která mu zaručuje právní řád České republiky potažmo Evropské unie, a řešení sporů včetně promlčecí a prekluzivní lhůty s tím spojené. Pátá kapitola obsahuje případovou studii vybraného podniku, kterým je Haco, s. r. o. Analýza společnosti je provedena na základě sepsané teorie a zjištěných vnitropodnikových dat. V poslední části jsou popsány objevené problémy i s návrhy na jejich řešení a dalšími doporučeními.

Tato diplomová práce byla sepsána pomocí dostupné odborné literatury publikované i zveřejněné na webových stránkách, dále byly použity elektronické zdroje umístěné na internetu. V souvislosti s případovou studií byly informace čerpány osobní konzultací s ekonomkou společnosti.

1. Legislativa EU a ČR ovlivňující obchodní platby, jejich splatnost a odpovědnost za prodlení s placením

Právní systém České republiky i Evropské unie zásadně ovlivňuje fungování platebního styku, upravuje také možnosti obchodní plateb, jejich splatnost a odpovědnost za prodlení s placením. Jedná se o závazné právní normy, které je třeba dodržovat. Ovlivňují každou fyzickou i právnickou osobu, která je povinna řídit se právním systémem ČR nebo EU. Obchodní transakce těchto osob se pak řídí těmito právními normami, pokud není v kupní smlouvě zvolen jiný právní řád.

Kromě právních řádů ČR a EU ovlivňují obchodní platby i další mezinárodní úmluvy a ujednání, mezi které patří například Newyorská úmluva o promlčecích lhůtách, Jednotné zvyklosti a pravidla pro dokumentární akreditivy, Jednotná pravidla pro inkasa vydávaná Mezinárodní obchodní komorou v Paříži apod.

1.1. Legislativa ČR

Vlastnické právo, které se váže k obchodním platbám z hlediska prodeje a převodu majetku, je zakotveno už v Základní listině práv a svobod.

Platební styk v ČR je pak upravován zejména Občanským a Obchodním zákoníkem. Jedná se hlavně o třetí část, hlavu druhou, díly číslo 20, 21, 23, 24 a 25 Obchodního zákoníku, které upravují smlouvu o otevření akreditivu, inkasu, běžném účtu, vkladovém účtu a cestovním šeku a část třetí, hlavu první, díl 10 a 11 o porušení smluvní povinnosti a jeho následcích a o promlčení.

Platební styk je dále upravován zákonem č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech, jedná se o tak zvaný zákon o platebním styku, zákonem č. 191/1950 Sb., směnečným a šekovým, zákonem č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb.,

o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů a Nařízením vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku.

1.2. Legislativa EU

Evropská unie se odlišuje od ostatních mezinárodních organizací hlavně tím, že od členských států získala pravomoc vytvářet právní normy závazné nejen pro tyto státy, ale i pro vnitrostátní subjekty těchto států a tím vytvořila svůj vlastní právní systém.¹

Evropské právo se dále člení na právo primární a sekundární. Primární právo bylo vytvořeno přímo členskými státy, jedná se především o zakladatelské smlouvy. Sekundární právo je vytvářeno orgány Evropské unie. Jedná se o vydaná nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska.

Nařízení je právně závazným aktem, má obecnou působnost a je přímo použitelné ve členských státech EU, takže není nutný žádný transformační akt do právního systému členské země. Může tedy přímo zavazovat jak členské státy, tak i jejich vnitrostátní subjekty. Používá se tam, kde je třeba vytvořit přímou unijní úpravu určité otázky, představuje tedy unifikovanou úpravu jednotnou pro všechny členské státy. Je aplikováno zejména na otázky týkající se ochrany hospodářské soutěže, měnovou politiku, zemědělskou politiku a vnější obchodní vztahy EU.

Směrnice není právně závazným aktem. Je to akt, který zavazuje pouze subjekty, kterým je adresován, těmi mohou být výhradně členské státy EU. Směrnice předepisuje pouze výsledek, kterého má být dosaženo. Jak bude tohoto cíle dosaženo, je na vůli členského státu. Směrnice zpravidla stanoví určité zásady nebo pravidla, která mají být vtělena do právních řádů členských států, a to způsobem, jaký je v daném státě z hlediska formy potřebný. Za tímto účelem směrnice obsahují lhůtu, do níž musí být cíle dosaženo. Směrnice slouží zejména ke sbližování obsahu vnitrostátních právních předpisů členských

¹ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010, 75 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

zemí. Používají se zejména v otázkách ochrany spotřebitele, daní, pracovního práva, práva obchodních společností, duševního vlastnictví apod.

Rozhodnutí zavazuje pouze subjekty, jimž je adresováno. Mohou jimi být nejen členské státy, ale i jiné subjekty.

Doporučení a stanoviska nejsou právně závaznými akty. Mají pouze doporučující charakter. Jejich nerespektování nelze právně vymáhat ani sankcionovat.

Evropské obchodní právo tedy nepokrývá všechny vztahy a otázky, ale jen vybrané aspekty. Evropská unie se snaží harmonizovat právní řády svých členských států ve vybraných otázkách, tak aby byly odbourány překážky volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu a tím byla zajištěna efektivita práva, podpora ekonomického růstu, fungování vnitřního trhu a další cíle EU.

S obchodními platbami souvisí i jedna ze čtyř svobod Evropského společenství, a to volný pohyb kapitálu, který byl zakotven již v Římských smlouvách. Je základním předpokladem pro naplnění ostatních svobod (volný pohyb osob, zboží a služeb). Základním mezníkem na cestě k uvolnění pohybu kapitálu byla směrnice č. 88/361 z roku 1988, která liberalizovala všechnen pohyb kapitálu. Maastrichtská smlouva z roku 1993 výslovně zakazuje všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými zeměmi a také mezi nimi a třetími zeměmi, zakázána byla také všechna omezení plateb. Mezi přínosy liberalizace patří hlavně možnost neomezeného používání služeb finančních a pojišťovacích institucí, investičních fondů a služeb akciových burz po celém území ES, dále také neomezená možnost ukládat volný kapitál a získávat ho.²

V roce 2000 byla přijata Evropskou unií směrnici o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích č. 2000/35/ES, která byla v roce 2011 nahrazena směrnicí č. 2011/35/ES. Cílem této směrnice je boj proti opožděným platbám v obchodních transakcích tak, aby bylo zajištěno řádné fungování vnitřního trhu a tím byla podpořena

² TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010, 198 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

konkurenceschopnost zejména malých a středních podniků. Směrnice se vztahuje na veškeré platby, které jsou úhradou za obchodní transakce mezi podniky nebo mezi podniky a orgány veřejné moci. Z oblasti působnosti se však vylučují dluhy, které jsou předmětem řízení o úpadku, řízení, jejichž cílem je restrukturalizace dluhu, transakce se spotřebiteli a úroky ve spojení s jinými platbami (např. platby podle právních předpisů upravujících šeky a směnky, platby představující náhradu škody, včetně plateb od pojišťoven). Směrnice upravuje zejména otázku úroku z prodlení, výhrady vlastnictví a vymáhání nesporných pohledávek.

Dle směrnice by v transakcích mezi podniky mělo platit základní pravidlo, že lhůta splatnosti stanovená ve smlouvě nepřekročí šedesát kalendářních dnů, pokud nejsou ve smlouvě výslovně dohodnuty jiné podmínky, a to za předpokladu, že to není vůči věřiteli hrubě nespravedlivé. Smluvní svoboda účastníků obchodní transakce zůstává zachována ohledně možnosti sjednat splátkové kalendáře, pokud to není v rozporu s příslušnými ustanoveními platného národního práva. Zákonný úrok z prodlení je stanoven ve výši referenční sazby příslušné centrální banky (a to buď Evropské centrální banky v zemích eurozóny, nebo příslušné národní centrální banky v zemích mimo eurozónu) zvýšené o osm procentních bodů. Komise prostřednictvím internetu uveřejní zákonné úrokové sazby, které se budou vztahovat na úrok z prodlení v obchodních transakcích. Podle ustanovení článku 6 v případech, kdy má být v obchodních transakcích zaplacen úrok z prodlení, má věřitel nárok obdržet od dlužníka alespoň pevnou částku ve výši čtyřicet eur na pokrytí základních administrativních nákladů. Věřitel má kromě toho nárok obdržet od dlužníka též náhradu za náklady, které mu vznikly v souvislosti s opožděnou platbou dlužníka, například mimo jiné výdaje za pověření advokáta či za využití služeb společnosti vymáhající pohledávky. Pevná částka ve výši čtyřicet eur je splatná bez nutnosti upomínky a představuje náhradu vlastních nákladů věřitele spojených s vymáháním. Členské státy EU mohou ve své národní právní úpravě použít ustanovení, která jsou pro věřitele výhodnější, a stanovit pevné částky na náhradu nákladů spojených s vymáháním, které jsou vyšší.³

³ Směrnice č. 2011/35/ES o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích.

V roce 2007 byla přijata směrnice č. 2007/64/ES, o platebních službách na vnitřním trhu. Jejím cílem je vznik jednotného platebního trhu bez existence bariér pro vstup nových poskytovatelů platebních služeb, posílení hospodářské soutěže, lepší poskytování informací a v neposlední řadě i definice práv a povinností uživatelů a poskytovatelů platebních služeb. V současné době Komise připravuje novou směrnici, jejíž návrh by měl být hotov v polovině června 2013. Hlavními navrhovanými změnami oproti stávající směrnici o platebních službách jsou větší ochrana spotřebitele a úprava tzv. služby iniciování platby. Zvýšení ochrany spotřebitele proti podvodům či možným zneužitím platebního prostředku spočívá ve snížení maximální spoluúčasti klienta ze sto padesáti na padesát eur v případě neautorizovaných transakcí. Ochrana spotřebitele se zvyšuje i pro převody a poukazování peněz mimo EU a platby v jiných měnách než členských států EU, co se týče informačních povinností. Tzv. služba iniciování platby je služba probíhající mezi prodejcem a bankou kupujícího, jež umožňuje provádění elektronických plateb bez použití platební karty. Na poskytovatele těchto služeb se již budou uplatňovat stejné standardy regulace a dohledu jako na všechny ostatní platební instituce. Zároveň budou muset všichni poskytovatelé platebních služeb zvýšit zabezpečení internetových transakcí pomocí sofistikovanějšího ověření totožnosti zákazníka.⁴

V současné době je projednáván i návrh nařízení o mezibankovních poplatcích, který zavádí maximální výši mezibankovních poplatků pro transakce pomocí spotřebitelských debetních a kreditních karet a zakazuje obchodníkům u těchto typů karet používat příplatky (tzv. surcharging – poplatky, které si někteří obchodníci účtují při platbách kartou).

V roce 2009 bylo přijato Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009, o přeshraničních platbách, které zaručuje, že vnitrostátní i přeshraniční platby uskutečněné ve Společenství podléhají stejným pravidlům, pokud jde o bankovní poplatky. Dotčené platby nesmějí přesáhnout částku padesát tisíc EUR. Poskytovatelé služeb jsou povinni účtovat stejné poplatky u přeshraničních plateb a elektronických operací, pokud se poskytovatel platebních služeb plátce a poskytovatel platebních služeb příjemce nacházejí

⁴ Ministerstvo financí České republiky. *Revize směrnice o platebních službách na vnitřním trhu* [online]. 2012 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/platebni-sluzby-a-vyporadani-obchodu/zakladni-informace/2013/platebni-balicek-navrh-revize-smernice-13630>.

v různých členských státech i u vnitrostátních plateb a elektronických operací, pokud se poskytovatel platebních služeb plátce i poskytovatel platebních služeb příjemce nacházejí ve stejném členském státě. Poskytovatel platebních služeb je povinen sdělit uživateli platebních služeb jeho mezinárodní číslo bankovního účtu (IBAN) a svůj identifikační kód banky (BIC). Klient používá tyto kódy při přeshraničních transakcích. Pokud tak neučiní, poskytovatel mu může účtovat dodatečné poplatky. Poskytovatel platebních služeb informuje klienta o výši dodatečných poplatků před tím, než se transakce uskuteční. Dále nařízení stanovuje požadavky na dodržování tohoto nařízení a povinnost přeshraniční spolupráce mezi členskými státy EU.⁵

Různá další doporučení a stanoviska týkající se obchodních plateb a platebního styku lze najít i v takzvaných Zelených a Bílých knihách, které publikuje Evropská Komise. Bílé knihy jsou dokumenty, které obsahují návrhy na činnost Společenství v určité oblasti. V některých případech Bílá kniha následuje po vydání Zelené knihy, jejímž cílem je zahájit proces konzultací o daném tématu na evropské úrovni. Po schválení Radou se z Bílé knihy může stát akční program Unie pro danou oblast. Bílá kniha má pro členské státy EU pouze doporučující povahu, je nezávazným dokumentem. Zelené knihy Evropská komise publikuje pravidelně od roku 1985. Zpravidla je v první části popisován stávající stav určité problematiky a dále návrh řešení. Zelené knihy mají za úkol nastartovat veřejné diskuze o konkrétních tématech ještě předtím, než Evropská Komise přistoupí k jejich zpracování do podoby nařízení či směrnice.⁶

⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 o přeshraničních platbách.

⁶ Euroskop. *Bílé a zelené knihy* [online]. 2005 [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8913/sekce/zelene-knihy/>

2. Obchodní platby

Platební styk lze definovat jako převod finančních prostředků mezi plátcem a příjemcem, který lze uskutečňovat buď přímo, nebo prostřednictvím finanční instituce. Hlavním realizátorem platebního styku jsou banky, které převádějí peněžní prostředky mezi jednotlivými subjekty. Bezchybně fungující platební styk je podmínkou pro fungování ekonomických vztahů. Bez něj by nebylo možné uskutečnit žádné obchody. Platební styk se uskutečňuje pomocí plateb, které můžeme dělit na obchodní a neobchodní. Neobchodní platby jsou používány pro převod peněžních prostředků mezi jakýmkoli subjekty. Obchodní platby jsou využívány při realizaci obchodních operací. Právní úprava nabízí hned několik druhů obchodních plateb, a tak je třeba vybrat tu nejvhodnější pro daný obchodní případ. Může se jednat o platby prováděné mezi podnikateli, podnikatelem a spotřebitelem nebo o platby tuzemské a zahraniční. Tato diplomová práce se zabývá zejména platbami na základě kupní smlouvy mezi podnikateli v rámci mezinárodního obchodu.

2.1. Druhy obchodních plateb

Druh obchodní platby vyplývá ze zvolených platebních podmínek. Jednotlivé platební podmínky se vytvořily v praxi mezinárodního obchodu jako uzance a mají smluvní charakter, nestojí tedy na vůli pouze jedné strany. V souvislosti se smluvním charakterem platebních podmínek je třeba dávat pozor na nekalé obchodní praktiky.

Právní úprava chrání především spotřebitele.

Nekalé praktiky jsou zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele výslovně zakázány. Obchodní praktiky lze definovat jako jednání, opomenutí, chování či obchodní komunikaci podnikatele, která přímo souvisí s nabízením výrobků a služeb. Obchodní praktika je pak nekalá, jestliže jednání podnikatele vůči spotřebiteli odporuje požadavkům odborné péče a může podstatně ovlivnit rozhodování spotřebitele. Spotřebitel pak může učinit rozhodnutí, které by jinak neučinil. Zákon rozlišuje klamavé a agresivní nekalé obchodní praktiky. Obchodní praktika je klamavá, je-li při ní užit nepravdivý údaj, nebo pokud je

důležitý údaj sám o sobě pravdivý, ale může uvést spotřebitele v omyl vzhledem k okolnostem a souvislostem, za nichž byl užit, opomene-li podnikatel uvést důležitý údaj, jenž s přihlédnutím ke všem okolnostem lze po podnikateli spravedlivě požadovat. Za opomenutí se považuje též uvedení důležitého údaje nesrozumitelným nebo nejednoznačným způsobem, nebo vede-li způsob prezentace výrobku či služby, včetně srovnávací reklamy, nebo jejich uvádění na trh k záměně s jinými výrobky či službami, nebo rozlišovacími znaky jiného podnikatele. Obchodní praktika je agresivní, pokud s přihlédnutím ke všem okolnostem svým obtěžováním, donucováním, včetně použití síly nebo nepatřičným ovlivňováním výrazně zhoršuje možnost svobodného rozhodnutí spotřebitele.

Právní úprava ochraňuje zejména spotřebitele. Vztah podnikatel a podnikatel není tímto způsobem právně upraven a závisí zejména na vyjednávání mezi podnikateli.

Při sjednávání platebních podmínek je pro obchodní partnery výhodné využívat standardních bankovních instrumentů, které jsou díky dlouhodobému používání většinou technicky velmi propracované a poskytují řadu možností, jak platební podmínky přizpůsobit konkrétním potřebám dané obchodní operace.⁷

Kritériem volby platebních podmínek je druh zboží, výše částky, situace a charakter kupujícího, země obchodu, situace a charakter prodávajícího, kurzový vývoj rozhodujících měn, použitá obchodní metoda a síla konkurence.

Platební podmínky dávají odpověď na otázky komu (subjekt, kterému bude placeno), kde (místo placení), kdy (platební lhůta) a jak (platební nástroj) má být uhrazena kupní cena a ovlivňují také její výši a míru rizika obchodní operace zejména z hlediska platební nevůle, neschopnosti nebo opoždění plateb.

Místo placení určuje, ve kterém místě je splatná kupní cena. Nejčastěji se jedná o určitou banku. Místo může být ale sjednáno i nepřímě, to vyplývá z použitého platebního nástroje.

⁷ MACHKOVÁ, H. a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007, 65 s. ISBN 978-80-247-1590-2.

Například se může jednat o místo, kde budou kupujícímu předány dokumenty, o banku, u které bude otevřen akreditiv nebo o domicil na směnce.

Platební lhůta zásadně ovlivňuje riziko obchodu. Střetává se tu zájem prodávajícího a kupujícího. Platba předem je maximálně výhodná pro prodávajícího, protože snižuje riziko nezaplacení a odstoupení od kontraktu, odpadá také kurzové riziko. Její použití je však spíše výjimečné díky tlaku konkurence. Používá se hlavně u zboží nedostatkového, na zakázku, případně pro rizikového zákazníka. Kupující často požaduje slevu z kupní ceny tzv. skonto z důvodu, že je pro něj tato platební lhůta nevýhodná, protože váže finanční prostředky, které by mohly být použity, a je zde riziko, že zboží nebude prodávajícím dodáno. Z těchto důvodů se častěji využívá částečná platba předem (akontace). Prodávajícímu zajistí, že kupující neodstoupí od smlouvy a kupující může požadovat záruku za vrácení akontace pro případ nedodání zboží. Často se používá u zakázek velkého rozsahu nebo pro neznámé a rizikové obchodní partnery. Další platební lhůtou je platba při dodání. Platí se při převzetí zboží (dobírka nebo zboží proti zaplacení) nebo dokumentů, a to zvláště u dokumentárních forem placení. Často je však požadována platba až po dodání zboží. Jedná se o krátkodobý úvěr, který poskytuje prodávající kupujícímu. Tato platební lhůta je velmi výhodná pro kupujícího, protože nemusí mít tolik finančních prostředků pro koupi zboží. Pro prodávajícího však představuje velké riziko a vázání finančních prostředků.

Druh platebního nástroje vyplývá z dojednaných podmínek. Právní úprava nabízí velké množství způsobů platebního styku, které v různé míře zohledňují požadavky na rychlost, pružnost a samotnou jistotu zaplacení ceny. Mezi nejčastěji používané platební nástroje patří platba v hotovosti, hladké a dokumentární platby, šeky a směnky.

2.1.1. Platba v hotovosti

S platbou v hotovosti se v mezinárodním obchodě setkáme velmi málo. Používá se pouze pro malé obchody, na příklad pokud odběratel převezme zboží přímo u dodavatele nebo na veletrzích. A to z důvodu existence rizika odcizení, ztráty a padělků, kurz valut je také méně výhodný než deviz a obnos je nutné přepočítat. Ve vnitrostátním platebním styku se

s ní můžeme setkat častěji, ale opět platí, že se jedná spíše o platby na veletrzích, či platby při převzetí zboží přímo u dodavatele a menší obchody.

U plateb v hotovosti není nutné se domluvit, kdy se bude platit, splatnost je upravena v Obchodním zákoníku dispozitivní úpravou.

Používání valut je také omezeno zákonem č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti.

„§4

(1) Poskytovatel platby, jejíž výše překračuje částku 15 000 EUR (dále jen "limit") je povinen provést platbu bezhotovostně; to neplatí, jde-li o platbu, která musí být podle zvláštního právního předpisu provedena v hotovosti.

(2) Platba v české nebo jakékoliv cizí měně se pro účely tohoto zákona přepočte na měnu EUR o směnném kursem devizového trhu vyhlášeným Českou národní bankou a platným ke dni provedení platby.

(3) Do limitu se započítávají všechny platby v české i cizí měně, provedené týž poskytovatelem platby témuž příjemci platby v průběhu jednoho kalendářního dne.

(4) Překračuje-li platba limit, je příjemce platby povinen na výzvu poskytovatele platby sdělit bez zbytečného odkladu číslo účtu u peněžního ústavu, na který má být platba poukázána.“⁸

2.1.2. Hladké platby

Hladké platby jsou nejjednodušší a nejčastější formou úhrad. Jde o odeslání zboží či služby s uvedením splatnosti kupní ceny na faktuře. Používají se pro obchodní (dodávky

⁸ Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

na otevřený účet, splátky úvěrů, úhrady provize apod.) i neobchodní platby (dary, soudní výlohy, penze, honoráře apod.). Výhodou hladkých plateb jsou nízké náklady v porovnání s jinými formami placení. Nevýhodou však je, že platba není nijak zajištěna. Proto jsou nejčastěji používány obchodními partnery, kteří si navzájem důvěřují, pro dlouhodobé obchody či pravidelné dodávky na otevřený účet, a to zejména mezi vyspělými státy Evropy.

Rizika spojená s použitím hladké platby lze eliminovat bankovní zárukou, výhradou vlastnického práva, faktoringem a forfaitingem.

U hladkých plateb se také jako u plateb v hotovosti není nutné domluvit na době splatnosti, splatnost je upravena Obchodním zákoníkem formou dispozitivní úpravy.

Mezi hladké platby patří příkaz k úhradě a k inkasu, které upravuje Obchodní zákoník v části třetí v § 692 až § 715 a zákon č. 124/2002 Sb.

Příkaz k úhradě

Banka provede transfer prostředků z účtu příkazce na základě pokynu příkazce (příkazu k úhradě). Příkazem k převodu se dle zákona č. 124/2002 Sb. rozumí bezpodmínečný pokyn příkazce daný převádějící instituci k provedení převodu, a to buď na území České republiky, nebo pomocí přeshraničního převodu.

Přeshraničním převodem se dle zákona č. 124/2002 Sb. rozumí „*převod peněžních prostředků z jednoho členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor do jiného členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor v domácí měně kteréhokoliv členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor až do výše protihodnoty 50 000 eur. Protihodnota se přepočte podle kurzu devizového trhu vyhlášeného Evropskou centrální bankou ke dni účinnosti příkazu k převodu.*“⁹

⁹ Zákon č.124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku).

Banky jsou vzájemně propojeny pomocí korespondentských bank, které tvoří celosvětovou síť. Korespondentské banky si navzájem vedou účty (nostro a loro účty), pomocí nichž převádějí peníze.

V kontraktu je také dobré sjednat, která strana ponese bankovní výlohy. Poplatky může hradit příkazce (OUR), příjemce (BEN) nebo si je každý hradí u své banky sám (SHA).

Převod finančních prostředků lze provést písemně, telefonicky nebo pomocí internetového bankovníctví. Díky snaze o zvýšení uživatelského pohodlí klientů a velkým časovým ztrátám při osobních návštěvách poboček bank nabývá e-banking stále většího významu.

V současné době banky nabízejí možnost provést příkaz k úhradě v rámci ČR, zahraniční převod v různých měnách nebo SEPA platbu do zemí Evropského hospodářského prostoru.

SEPA platba je bezhotovostní platba v měně EUR v rámci oblasti SEPA, kterou zadává bance příkazce prostřednictvím platebního příkazu. SEPA platby jsou charakteristické tím, že na účet příjemce platby banka připíše celou sumu úhrady. Pro identifikaci účtů se používají mezinárodní kódy IBAN a BIC. SEPA platby upravuje Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu a lhůta pro provedení platby je stanovena na maximálně dva pracovní dny.

Příkaz k inkasu

Dle Obchodního zákoníku § 692 „*Smlouvou o inkasu se zavazuje banka obstarat pro příkazce přijetí plnění určité peněžní pohledávky od určitého dlužníka nebo obstarat jiný inkasní úkon.*“¹⁰

2.1.3. Dokumentární platby

Dokumentární platby jsou často využívány v mezinárodním obchodě. Používají se zejména u partnerů, kteří se zcela neznají nebo si nedůvěřují. Snižují riziko oběma stranám. Jsou však dražší než platby hladké. Při užití dokumentární platby musí kupující učinit určitý

¹⁰ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

úkon, na základě toho pak získá dokumenty podle kupní smlouvy od prodávajícího. Prodávající musí zajistit veškeré smluvní dokumenty, aby dostal zaplacen. Těmito dokumenty jsou zejména faktura (obchodní, konzulární, celní), přepravní dokumenty (nákladní, náložní list), pojistné dokumenty (pojistný certifikát, pojistka), certifikáty, balící listy atd.

Dokumenty v platebním styku

Dokumenty hrají důležitou roli při použití dokumentárních plateb. Chyby v nich způsobují vyšší bankovní výlohy a zdržení placení. Dokumenty je třeba předložit včas, v dohodnutém rozsahu a jejich obsah musí striktně odpovídat domluveným podmínkám.

Můžeme je třídit na dispoziční a legitimační. Dispoziční dokumenty představují právo vlastníka manipulovat se zbožím. Legitimační dokumenty pouze potvrzují, že byl učiněn nějaký úkon.

Dokumenty můžeme dále třídit dle potřeb z praxe i podle funkce, a to na inkasní, dopraní, skladovací, pojišťovací, důkazy původu, kvality a bezpečnosti a pomocné.

Mezi inkasní dokumenty patří obchodní, konzulární, celní faktura a proforma faktura. Obchodní faktura je vystavována prodávajícím, uvádí konečnou cenu, kterou je kupující povinen ve stanovené lhůtě zaplatit, jedná se o běžně používanou fakturu, jejíž náležitosti se mohou zemi od země lišit. Nejčastěji obsahuje označení, že se jedná o fakturu, číslo faktury, jméno a adresu prodávajícího a kupujícího, popis zboží, cenu a splatnost. Konzulární faktura je faktura, která je potvrzená konzulátem země, kam má být zboží vyvezeno. Používá se zejména pro udělení dovozní licence. Za potvrzení se platí až do 1 % vstupní ceny. Celní fakturu potvrzuje celní úřad. Prověřuje celní hodnotu vyváženého zboží. Někdy stačí i potvrzení od obchodní komory. Celní a konzulární faktury se vystavují z důvodu, že to požadují předpisy určité země, kam dovážíme. Ověřují pravdivost údajů na faktuře. Proforma faktura je předběžnou fakturou, která obsahuje podobné informace jako obchodní faktura. Kupující ji obdrží před dodávkou zboží. Informuje o typech výrobků, množství, ceně a podobně a slouží k získání dovozní licence či otevření akreditivu.

Dopravní dokumenty dokládají, že prodávající předal zboží k přepravě. Realizaci dopravy ovlivňují mezinárodní úmluvy a organizace, které sjednocují jak podmínky přepravních smluv, tak i vydávání jednotných dokladů. Jedná se o nákladní a náložní listy, zasilatelské dokumenty a kurýrní a poštovní stvrzenky.

Nákladní listy mají pouze legitimační funkci, to znamená, že potvrzují předání zboží k přepravě. Jsou vydávány dopravcem. Nejedná se o cenný papír. Nákladní listy se dále dělí dle druhu přepravy na železniční nákladní listy (CIM), silniční (CMR), letecké (AIR WAYBILL), říční a námořní (SEA WAYBILL).

Náložní list je dispozičním dokumentem. Představuje právo vlastníka manipulovat se zbožím. Jedná se o obchodovatelný cenný papír a potvrzení dopravce o převzetí zboží k přepravě. Náložním listem je konosament (Bill of Lading), který se používá pro námořní dopravu. Nejčastěji se vydává ve třech originálech, které tvoří plnou sadu. Tato plná sada čistých konosamentů patří velmi často mezi inkasní dokumenty při použití dokumentárních plateb. Kopie konosamentu mají pouze informativní funkci, nejsou cenným papírem. Konosamenty mohou být čisté nebo nečisté, přejímací či palubní, průběžné a zasilatelské. Čistým konosamentem dopravce potvrzuje, že převzal zboží v naposled dobrém stavu, to znamená shodu dokumentů se zásilkou. Nečistý konosament obsahuje poznámky dopravce o vadách zásilky, tzv. restriční doložky. Přejímacím konosamentem dopravce pouze potvrzuje, že zboží převzal, palubním, že zboží převzal a je naloženo na palubě lodi, poskytuje tedy větší jistotu, můžeme se s ním setkat častěji. Průběžný konosament se používá u kombinované dopravy, kdy pokrývá celou dopravní cestu. Zasilatelský konosament vystavuje zasilatel, který je k tomu oprávněn, pokrývá všechny druhy dopravy a zasilatel ručí za průběh přepravy a za zboží na všech přepravních úsecích. Jeden z úseků je námořní. Z hlediska převoditelnosti se konosamenty vystavují na řad, na doručitele i na jméno. Pokud je vystavený na řad, převádí se rubopisem, na doručitele je převoditelný předáním, zde je nebezpečí zneužití, na jméno se převádí cesí, tzn. postoupení pohledávky na základě smlouvy. Díky příkazu k vydání (Delivery Order) je zboží vydáno z přístavu. Tento příkaz je vystaven na základě konosamentu.

Zasilatelé se sdružují v mezinárodní sdružení zasilatelských firem FIATA, které mimo jiné vydává jednotné dokumenty. Tyto dokumenty jsou na rozdíl od obvyklých spedičních

potvrzení použitelné jako akreditivní dokumenty. Zasilatelé se v zasilatelské smlouvě zavazují, že příkazci obstarají vlastním jménem na jeho účet přepravu věci z určitého místa do jiného a příkazce se zavazuje zaplatit úplatu. Zasilatelé poté vydávají spediční potvrzení o převzetí zásilky (FCR), spediční potvrzení o odeslání zásilky (FCT) a zasilatelské konosamenty.

Kurýrní a poštovní stvrzenky mají legitimační charakter. Kurýrní stvrzenka je potvrzení o převzetí zboží k doručení, které vystavil kurýr nebo spěšná doručovací služba. Poštovní stvrzenka nebo poštovní podací lístek slouží jako potvrzení o odeslání zboží vystavené poštou.

Mezi skladovací dokumenty patří potvrzení o převzetí zboží k uskladnění a skladištní list (Warrant). Skladištní list je převoditelným cenným papírem, a to cesí, rubopisem nebo prostým předáním. Představuje dispoziční funkci ke zboží. Zboží je vydáno proti originálu tohoto dokladu. Potvrzení o převzetí zboží k uskladnění naopak cenným papírem není, potvrzuje pouze převzetí zboží k uskladnění za stanovených podmínek.

Pojistné dokumenty prokazují, že bylo zboží pojištěno dle sjednaných podmínek. Patří mezi ně pojistný certifikát, který vystavuje pojišťovna a prokazuje, že bylo zboží pojištěno a pojistka, která je originálem pojistné smlouvy a slouží v případě prokázání nároku na pojistné plnění.

Mezi pomocné dokumenty patří různé certifikáty, které potvrzují jakost zboží, zdravotní nezávadnost, osvědčení o původu zboží, slouží také k ochraně životního prostředí a spotřebitele. Dalšími pomocnými dokumenty jsou balící a vážní listy.

Podle vyhotovení můžeme dokumenty dělit i na originály, duplikáty, kopie, opisy, náhradní dokumenty a úplné sady.

Dokumentární akreditiv (Letter of credit)

Dokumentární akreditiv je platebním i zajišťovacím nástrojem. V České republice je upraven Obchodním zákoníkem, zákon č. 513/1991 Sb. a dále Mezinárodní obchodní komorou v Paříži, která vydala Jednotná pravidla a zvyklosti pro dokumentární akreditivy.

Ty nejsou právně závaznou normou, ale jsou běžně bankami aplikovány na základě dohody ve smlouvě o otevření akreditivu.

Kupující (dovozce) žádá svoji banku o otevření akreditivu ve prospěch prodávajícího (vývozce). Vystavující banka otvírá akreditiv a žádá banku vývozce o jeho avizování prodávajícímu (vývozci). Banka vývozce ověří autentičnost akreditivu a avizuje jeho otevření prodávajícímu (vývozci). Ten odešle zboží a připraví všechny požadované dokumenty podle akreditivních podmínek, předá je své bance. Banka vývozce dokumenty s odbornou péčí zkontroluje a odešle bance dovozce a žádá o proplacení. Banka dovozce provádí zúčtování, zašle dokumenty ke zboží kupujícímu (dovozci) a účtuje jejich částku na jeho vrub. Banka vývozce připsí částku dokumentů na účet prodávajícímu (vývozce).

Dokumentární akreditiv tedy představuje závazek banky poskytnout plnění v případě, že prodávající splní akreditivní podmínky, to znamená, že předloží dokumenty v požadovaném čase a rozsahu. Banka neodpovídá za pravost a účinnost předkládaných dokumentů. Jedná se o primární závazek banky, který není závislý na žádném jiném závazku či smlouvě mezi obchodními stranami nebo dalšími subjekty. Banka plní zaplacením dohodnuté částky (na viděnou nebo do určitého termínu), akceptací směnky nebo odkoupením směnky vystavené prodávajícím na kupujícího.¹¹

U platby na viděnou musí banka zavázaná z akreditivu (to je banka vystavující nebo potvrzující) platit beneficietovi ihned, jen co shledala, že jsou dokumenty v souladu s podmínkami akreditivu. V případě, že akreditiv není potvrzen, může částku beneficietovi zaplatit jmenovaná banka, a to až na základě zmocnění od vystavující banky.

U akreditivu s odloženou platbou je banka zavázaná z akreditivu povinna zaplatit beneficietovi v den splatnosti určeném v podmínkách akreditivu, jen co shledala, že jsou dokumenty v souladu s podmínkami akreditivu. V případě, že se jedná o nepotvrzený

¹¹ *Jednotné zvyklosti a pravidla pro dokumentární akreditivy: revize 2007 : účinná od 1. července 2007.* Praha: Národní výbor Mezinárodní obchodní komory v ČR, c2007, 34 s. ISBN 978-80-903297-7-5.

akreditiv, je jmenovaná banka zmocněna ke kontrole dokumentů a k závázání se k odložené platbě v den splatnosti určeném podmínkami akreditivu.¹²

V případě akceptace směnky je závazná banka povinna poté, co shledala dokumenty v souladu s podmínkami akreditivu, akceptovat směnku na ni vystavenou a ve splatnosti ji zaplatit. Pokud byla směnka akceptována bankou jmenovanou a tato banka směnku ve splatnosti nezaplatí, je povinna ji uhradit banka závazná (vystavující či potvrzující akreditiv). V případě, že nebyla směnka jmenovanou bankou akceptována, vystaví beneficiant směnku novou na banku vystavující nebo potvrzující a ta je povinna ji akceptovat a ve splatnosti uhradit.

Odkupu směnky vystavené prodávajícím na kupujícího se v bankovní praxi říká negociace. Provádí se tak, že odkupující banka zaplatí prodávajícímu 100 % nominální hodnoty směnky. Směnku předloží k zaplacení směnečníkovi (kupujícímu). Když příslušnou platbu od směnečníka obdrží, vyúčtuje si úroky od doby negociace do zaplacení směnky z účtu prodávajícího, od kterého směnku odkoupila. Negociace se provádí se zpětným postihem proti indosantovi. Negociovat lze vistsměnky a ještě neakceptované směnky. Negociaci lze použít pouze u jiné než vystavující banky. Negociační banka není povinna negociaci provést, pokud není potvrzující bankou.¹³

Dle obchodního zákoníku musí mít smlouva o otevření akreditivu písemnou formu. Akreditiv může mít podobu swiftové zprávy či dopisu, bývá vystaven i telexem. Swift je telekomunikační síť, která zabezpečuje odesílání a přijímání zakódovaných zpráv, kterou využívají zejména banky. V pravidlech používání tohoto systému je uvedeno, že veškeré akreditivy vystavené tímto systémem se řídí Jednotnými zvyklostmi a pravidly pro dokumentární akreditivy, a to automaticky. Telex je veřejná telekomunikační síť, která umožňuje přenos zpráv mezi účastníky. Tyto zprávy nejsou chráněny proti zneužití, ale vhodným systémem kódování a dekodování lze zabezpečit jejich bezpečnost. Mají často

¹² ANDRLE, P. *Dokumentární akreditiv v praxi*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011, 102 s. ISBN 978-80-247-4017-1.

¹³ MACHKOVÁ, H. a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007, 79 s. ISBN 978-80-247-1590-2.

podobu swiftové zprávy. Autentičnost a závaznost zprávy v podobě dopisu je ověřena podle podpisových vzorů vystavující banky, které má k dispozici avizující banka.¹⁴

Akreditiv může být podle Jednotných zvyklostí a pravidel pro dokumentární akreditivy změněn jen se souhlasem beneficianta. Vystavující, potvrzující či avizující banka žádá beneficianta, aby se vyjádřil, zda se změnou souhlasí. V případě že tak neučiní, budou změny přijaty, pokud předloží bance dokumenty, které odpovídají změně. V případě, že předloží dokumenty, které odpovídají původnímu akreditivu, znamená to, že změnu odmítl. Částečné přijetí změn není dovoleno a nenabude účinnosti. Aby byla potvrzující banka vázaná ze změn akreditivu, musí je přijmout a avizovat tuto skutečnost beneficiantovi a vystavující bance. V případě, že změny nepřijme, je vázána akreditivem před změnou. Vzniknou tak dva rozdílné závazky.¹⁵

Druhy akreditivů

Akreditiv může být odvolatelný nebo neodvolatelný. Pro prodávajícího je výhodnější neodvolatelný akreditiv, kde bez jeho souhlasu nelze měnit podmínky nebo jej anulovat. Odvolatelný akreditiv může být vystavující bankou kdykoliv odvolán nebo změněn. Podle Jednotných pravidel a zvyklostí pro akreditivy a obchodního zákoníku je akreditiv, na kterém není uvedeno, o jaký se jedná, považován za neodvolatelný.

Mezi další druhy patří avizovaný akreditiv, který je oznámen prodávajícímu od avizující banky, ale tato banka není z akreditivu vázána, a potvrzený akreditiv, který je vystaven na základě žádosti vystavující bankou a je potvrzen ještě další bankou (nejčastěji vývozce v zemi vývozce), tato banka je poté vázána ve stejném rozsahu jako banka vystavující. Beneficiant (prodávající) může žádat plnění od kterékoli z nich. Tím je odstraněno teritoriální riziko země, ve které sídlí vystavující banka, i riziko toho, že banka nezaplatí.

¹⁴ ANDRLE, P. *Dokumentární akreditiv v praxi*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011, 34-35 s. ISBN 978-80-247-4017-1.

¹⁵ *Jednotné zvyklosti a pravidla pro dokumentární akreditivy: revize 2007 : účinná od 1. července 2007*. Praha: Národní výbor Mezinárodní obchodní komory v ČR, c2007, 38 s. ISBN 978-80-903297-7-5.

U akreditivu s odloženou splatností po předložení dokumentů nedochází ihned k platbě, je vystavena lhůtní vistasměnka, která se proplácí až určitou dobu po vidění. Používá se jako forma obchodního úvěru.

Existuje řada dalších zvláštních druhů akreditivů, mezi které patří: revolvingový, převoditelný, back-to-back, remboursní akreditiv a akreditiv s červenou a zelenou doložkou.

Revolvingový akreditiv je otevírán na určitou částku a čas a je po stanoveném období za stejných podmínek automaticky bankou obnovován. Revolvingový akreditiv obnovující se dle časového období může být kumulativní, kdy se nečerpaná částka v předcházejícím období převádí do období následujícího a nekumulativní, kdy nečerpaná částka propadá. Používá se pro pravidelné obchodní vztahy.

Akreditiv může být vystaven jako převoditelný. Převod akreditivu znamená právo prvního beneficianta (prodávajícího) převést akreditiv na druhého beneficianta. Převoditelný akreditiv může být převeden jen jednou. Některé údaje mohou být měněny. Částka převedeného akreditivu je obvykle nižší než u původního akreditivu.

Back-to-back akreditiv je obdobou převoditelného, ale na rozdíl od něj se jedná o dva samostatné akreditivy. Výhodou je krytí prvním akreditivem. Používá se u nepřímých obchodů, je výhodný pro prostředníka, protože neváže jeho vlastní prostředky. Dovozce poskytne akreditiv prostředníkovi a ten vystaví akreditiv vývozci, nový akreditiv je krytý prvním. Oba vystavené akreditivy musí být stejné.¹⁶

V případě remboursního akreditivu vystaví vývozce na svou banku směnku, v případě řádné prezentace dokumentů ji banka okamžitě eskontuje, vývozce dostane hned peníze, banka dovozce (kupujícího) proplatí částku až v době splatnosti směnky. Částka se zvýší o úrok, ten je velmi nízký, proto je poskytovaný úvěr velice levný. Lze použít pouze v případě, že byla mezi bankami vývozce a dovozce uzavřena úvěrová dohoda.

¹⁶ WEISSMAN, Ira. Letter of credit – Doing business in a global market. *ProQuest Central* [online]. 1996, č. 212268288, s. 4, 2011-07-20 [cit. 2013-09-12]. DOI: 07328435. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/212268288/14076B41F516BF375B8/4?accountid=17116>

Akreditiv s červenou nebo zelenou doložkou umožňuje beneficiantovi čerpání části akreditivu předem jako akontaci. Červená doložka – částka je krytá, zelená doložka – částka není krytá.

Stand-by akreditiv není instrumentem platebním, ale slouží jako zajišťovací nástroj, používá se zejména v zemích, kde není možné využít bankovních záruk.

Dokumentární inkaso

Dokumentární inkaso je upraveno Obchodním zákoníkem České republiky v paragrafech 692 – 699 a pravidly pro inkasa vydanými Mezinárodní obchodní komorou v Paříži v roce 1979.

Prodávající odešle zboží a vyžádá si u své banky zajištění dokumentárního inkasa. Předloží dokumenty a určí podmínky, které musí kupující splnit, aby mu byly dokumenty předány. Banky si předávají dokumenty a žádost o obstarání inkasa. Banka kupujícího vyzve dovozce (kupujícího), aby si vyzvedl doklady. Ten si je zkontroluje a zaplatí kupní cenu nebo akceptuje směnku. Banka mu doklady vydá a odešle vývozci (prodávajícímu) úhradu kupní ceny.

Prodávajícímu dokumentární inkaso zajistí, že jím předložené dokumenty nebudou vydány kupujícímu, dokud nesplní inkasní podmínky (zaplacení kupní ceny nebo akceptace směnky). Avšak je výhodnější pro kupujícího. Ten se může sám rozhodnout, zda přijme dokumenty a zaplatí, což je velké riziko pro prodávajícího. V případě, že tak neučiní, zůstane zboží prodávajícímu na místě smluveném s kupujícím, s čímž se pojí další náklady (na likvidaci, dopravu, uskladnění atd.) Proto je vhodné si sjednat pojištění dokumentárního inkasa.

2.1.4. Směnky

Směnka je úvěrovým cenným papírem a zajišťovacím platebním nástrojem. Řídí se zákonem směnečným a šekovým č. 191/1950 Sb. Je odlišně upravena v Ženevské konvenci

(většina Evropy) a anglosaské oblasti (většina anglicky mluvících zemí). Její výhodou je, že je lehce soudně vymahatelná.¹⁷

Dělí se na vlastní a cizí.

Směnka vlastní vyjadřuje bezpodmínečný slib směnečného dlužníka zaplatit věřiteli směnečnou částku. Musí obsahovat podstatné náležitosti, kterými dle zákona č. 191/1950 Sb., článek 1, § 75 jsou:

„a) označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána;

b) bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu;

c) údaj splatnosti;

d) údaj místa, kde má být placeno;

e) jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno;

f) datum a místo vystavení směnky;

g) podpis výstavce.“¹⁸

Nepodstatnou náležitostí je domicilační doložka, která mění místo splatnosti směnky, ta je potom splatná u třetí osoby, např. banky, a rektadoložka, která určuje, že se směnka může převést pouze cesí.

Cizí směnka vyjadřuje bezpodmínečný příkaz směnečnému dlužníkovi zaplatit majiteli směnečnou částku. Tuto směnku vystavuje nejčastěji věřitel. Dlužník s ní musí souhlasit, to znamená, že musí směnku akceptovat. V levé části směnky se napíše „přijato“ nebo

¹⁷ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 87 s. ISBN 80-247-1725-5.

¹⁸ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový.

„accepted“. Musí obsahovat podstatné náležitosti, kterými dle zákona č. 191/1950 Sb.,
článek 1, § 1 jsou:

*„a) označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku,
ve kterém je tato listina sepsána;*

b) bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu;

c) jméno toho, kdo má platit (směnečníka);

d) údaj splatnosti;

e) údaj místa, kde má být placeno;

f) jméno toho, komu nebo na jehož řád má být placeno;

g) datum a místo vystavení směnky;

h) podpis výstavce“¹⁹

Směnky jsou splatné na viděnou (vistasměnka) tzn. bezprostředně po předložení, určitou dobu po viděné (lhůtní vistasměnka), v určitý den (fixní), určitou dobu po vystavení (datosměnka). Pokud je splatnost určena jinak, směnka je neplatná. Nesmí být stanovena ani lhůtou, po kterou lze platit tzn. od – do, nesmí uvádět ani hodiny (rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z roku 1998).

Mezi základní operace se směnkami patří akceptace směnky, protest, žirování, inkaso, avalizace a eskont. Akceptace směnky se provádí u cizích směnek. Na základě akceptace dlužník přijme cizí směnku. Protest směnky může být proveden kvůli neakceptaci nebo pro neplacení. Žirování stejně jako u šeku znamená převod pomocí rubopisu (indosamentu). Inkaso znamená proplacení směnečné částky ve lhůtě splatnosti. Směnku může avalizovat třetí osoba, přebírá tím dobrovolně povinnost splnit směnečný závazek v případě, že tak neučiní směnečník. Plnění lze požadovat i po indosantech. To jsou osoby, na které byla

¹⁹ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový.

směnka postupně převedena rubopisem. Eskont znamená převedení směnečných práv na banku za úplatu. Banka směnku ihned proplatí. Částka je snížena o diskont.

Výhodou směnek je jejich promptní obchodovatelnost, a že nejsou závislé na původní smlouvě. To znamená, že je dlužník zavázán plnit bez možnosti námitek. Může vznést námitku pouze proti neplatnosti směnky, ale nemůže vznést námitku proti plnění z důvodu nesplnění kupní smlouvy apod. Není potřeba dokazovat právo na zaplacení, dluh je rychle soudně vymahatelný.

2.1.5. Šek

Šek je platební nástroj a cenný papír. Používá se zejména v případě, kdy nelze používat hladkou nebo dokumentární platbu. Je to příkaz výstavce šekovníkovi, aby uhradil majiteli nebo osobě uvedené na šeku uvedenou částku. V České republice je upraven Zákonem směnečným a šekovým č. 191/1950 Sb. Mezinárodně se jeho úprava dělí na oblast Ženevské konvence a anglosaskou oblast. Nevýhodou je, že inkasovaná částka bývá nižší než šeková díky bankovním poplatkům.

Aby byl šek platný, musí obsahovat podstatné náležitosti, kterými dle zákona č 191/1950 Sb., článek 2, § 1 jsou:

„a) označení, že jde o šek, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána;

b) bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu;

c) jméno toho, kdo má platit (šekovníka);

d) údaj místa, kde má být placeno;

e) datum a místo vystavení šeku;

*f) podpis výstavce.*²⁰

Mezi nepodstatné náležitosti patří číslo šeku, osoba, které má být šek vyplacen, číslo šekového účtu, druhý údaj peněžní částky (slovy). Pokud částka napsaná číslicí a slovem nesouhlasí, platí slovní vyjádření. Pokud je částka napsána číslicí a šek obsahuje dva údaje, platí ta nižší. Zavázán k zaplacení šeku může být jen peněžní ústav. V anglosaské oblasti nemusí být slovo šek uvedeno v textu a nemusí být uveden ani datum a místo vystavení. Nepodstatné náležitosti nejsou vymezeny.

Šek je splatný na viděnou. Každý odchýlný údaj platí za nenapsaný. V Ženevské konvenci by měl být předložen do osmi dní, v případě, že je vydán a splatný ve stejném státě, do dvaceti dní pokud je vydán v jednom státě a splatný v jiném státě téhož kontinentu, a do sedmdesáti dní v případě, že je vydán v zemi jednoho světadílu a splatný v jiné zemi jiného světadílu. V anglosaské oblasti není udán přesný čas pro předložení šeku, ale rozumný čas. Ten se vykládá jako devadesáti dní.

Šeky se dělí na bankovní a soukromé a dle toho v čí prospěch jsou vystaveny na jméno, na řad a na doručitele. Zvláštními typy jsou eurošeky, zaručené a cestovní šeky.

Výstavcem bankovního šeku je banka. Dovozce (kupující) požádá svou banku o vystavení šeku, ten je vystaven na banku vývozce (šekovníka) do země vývozce. Banka dovozce vystaví šek a zašle ho dovozci, šekovou částku vyúčtuje na vrub jeho účtu. Dovozce ho pošle vývozci, ten osloví svou banku a ta zašle šek šekovníkovi k proplacení nebo ho vývozce zašle přímo šekovníkovi. Šekovník uhradí částku šeku na účet vývozce.

Soukromé šeky vystavují fyzické nebo právnické osoby (kromě bank). Tiskopisy šeků bývají v šekové knížce, kterou obdrží příkazce u své banky. Nevýhodou je, že šek nemusí být krytý. Dovozce vystaví šek na svou banku a zašle ho vývozci, ten ho zašle své bance, ta ho zašle šekovníkovi, šekovník z účtu dovozce (kupujícího) inkasuje šekovou částku a pošle jí na účet vývozce (prodávajícího).

²⁰ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový.

Cestovní šek upravuje Obchodní zákoník, používá se v cestovním ruchu. Vydávají ho banky nebo specializované společnosti (např. Citicorn, Thomas Cook, American Express). Dle Obchodního zákoníku § 720 „*Cestovní šek je cenným papírem, který opravňuje osobu v něm uvedenou k přijetí částky v něm určené při jeho předložení k výplatě, a to podle podmínek stanovených výstavcem šeku.*“²¹

S šeky lze provádět několik operací a to žirování, křížování, protest šeku, zastavení placení.

Při žirování šeku lze šek na řad převést na další osobu pomocí tzv. rubopisu. Křížování má zabránit zneužití neoprávněnou osobou. Provádí se dvěma vodorovnými čarami na líci šeku. Může být všeobecné nebo zvláštní. U všeobecného není mezi čarami označena žádná konkrétní osoba, šek může být proplacen pouze v jiné bance nebo ho může banka proplatit svému klientovi, u zvláštního se mezi čáry napíše jméno konkrétní banky, pouze té může šekovník platit. V případě šeku „jen k zúčtování“ může být platba provedena pouze bezhotovostně. Zastavení placení šeku je způsob ochrany. Když dojde k odcizení nebo ztrátě, je pozastaveno proplacení šeku. Protest šeku je úřední zajištění, že byl šek v zákonné lhůtě předložen k proplacení, ale nebyl proplacen. Protest se provádí nejčastěji u notáře nebo obecních úřadů. Je vystaven záznam (protestní akt), poté lze vymáhat šekovou částku.²²

Šek může být inkasován ihned, zálohově nebo až po proplacení šekovníkem.

²¹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

²² MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 51 s. ISBN 80-247-1725-5.

3.Splatnost

Splatnost označuje termín, do kterého je plátce povinen uhradit svůj peněžitý závazek, a jsou-li používány inkasní nástroje, do kdy dojde k uhrazení inkasované částky.

Dle obchodního zákoníku je kupující povinen zaplatit kupní cenu v okamžiku, kdy prodávající umožní kupujícímu nakládat se zbožím nebo s doklady umožňujícími kupujícímu nakládat se zbožím. Prodávající může také požadovat zaplacení kupní ceny před předáním zboží nebo dokumentů. U zboží, které podléhá rychlé zkáze nebo má zvláštním právním předpisem stanovenou časově omezenou minimální dobu trvanlivosti, anebo jehož použitelnost nebo jakost je biologicky omezena, je kupující povinen zaplatit kupní cenu do třiceti dnů.

Dle směrnice č. 2011/35/ES by v transakcích mezi podniky mělo platit základní pravidlo, že lhůta splatnosti stanovená ve smlouvě nepřekročí šedesáti kalendářních dnů, pokud nejsou ve smlouvě výslovně dohodnuty jiné podmínky, a to za předpokladu, že to není vůči věřiteli hrubě nespravedlivé.

Splatnost kupní ceny bývá většinou určena smluvně. Právo na úhradu peněžitého závazku vzniká dnem uzavření smlouvy mezi kupujícím a prodávajícím. Sjednaná platební lhůta poté určuje, do kdy má být zaplacená kupní cena.

U bankovního převodu zadává splatnost příkazce, může být splatný ihned nebo v jiný určený bankovní pracovní den, který je domluven předem smluvně.

Po zadání příkazu k úhradě, který dal příkazce své převádějící instituci za účelem převedení peněžních prostředků ve prospěch příjemce, je převáděcí instituce dle § 8 zákona č. 124/2002 Sb. vázána lhůtou pro převedení peněžních prostředků.

„(2) Provádí-li převádějící instituce příkazce převody na území České republiky v české měně

a) mezi různými převádějícími institucemi, je povinna zajistit připsání částky převodu ve prospěch účtu převádějící instituce příjemce a předat jí podklady nutné k poskytnutí

částky převodu příjemci nejpozději následující bankovní pracovní den po dni účinnosti příkazu k převodu, nebyla-li dohodnuta lhůta kratší, b) v rámci téže převádějící instituce, je povinna poskytnout částku převodu příjemci v den, kdy nastala účinnost příkazu k převodu, nebo následující bankovní pracovní den, není-li den účinnosti příkazu k převodu bankovním pracovním dnem.

(3) Provádí-li převádějící instituce příkazce přeshraniční převod, je povinna zajistit připsání částky převodu ve prospěch účtu převádějící instituce příjemce a předat jí podklady nutné k poskytnutí částky převodu příjemci ve lhůtě dohodnuté s příkazcem; není-li taková lhůta dohodnuta, do 5 bankovních pracovních dnů ode dne účinnosti příkazu k převodu.“²³

Inkaso je podobně jako bankovní převod (příkaz k úhradě) splatné v předem domluvené době splatnosti.

Zákon směnečný a šekový poskytuje čtyři možnosti splatnosti směnky. Směnka může být splatná na viděnou. To znamená, že je splatná v okamžiku předložení směnečníkovi k proplacení. Bývá označována jako vistasměnka. Musí být předložena k proplacení do jednoho roku od data vystavení, výstavce ale může tuto lhůtu zkrátit či prodloužit, zkrátit ji může i indosant. Směnka může být také splatná určitý čas po vidění. Viděná u těchto smenek znamená předložení směnky směnečníkovi k přijetí. Lhůta splatnosti se potom počítá od data, kdy byla směnečníkem přijata. Tento druh směnky bývá označován jako lhůtní vista směnka. Dále může být splatná určitý čas po datu vystavení, bývá nazývána datosměnkou nebo v určitý den, pak se jedná o fixní směnku. Pokud neobsahuje údaj splatnosti, je splatná na viděnou. Pokud je splatnost stanovená jiným způsobem, než stanoví zákon, je neplatná.

Šek je dle Zákona směnečného a šekového splatný na viděnou.

²³ Zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku).

Dokumentární akreditiv je splatný ihned po splnění akreditivních podmínek, některé akreditivy s odloženou splatností jsou splatné později. Jedná se prakticky o úvěr, který je čerpatelný ve lhůtě určené v podmínkách akreditivu. Akreditiv může být použitelný také akceptací směnky bankou určenou v akreditivu a zaplacením při splatnosti směnky. Druh akreditivu s ohledem na splatnost se sjednává v kontraktu a je ovlivněn finanční situací prodávajícího i kupujícího.²⁴

Dokumentární inkaso je splatné ihned po převzetí dokumentů kupujícím, je možné předem v kontraktu sjednat i pozdější úhradu nebo akceptací směnky. Často se jedná o směnku na určitou dobu po vidění.

Pohled prodávajícího a kupujícího na výhody a nevýhody obchodních plateb z hlediska splatnosti se liší. Pro prodávajícího jsou výhodné platební nástroje, které jsou splatné na viděnou, protože neváží jeho finanční prostředky. Naopak pro kupujícího je výhodnější dosáhnout platebního nástroje s co nejdelší dobou splatnosti, což mu umožňuje použít finanční prostředky, kterými disponuje, dočasně jinak než na úhradu prodávajícímu.

Výhodným platebním nástrojem pro prodávajícího je bankovní převod na základě příkazu k úhradě, který je splatný ještě před dodáním zboží či služby. Jeho výhodou je také rychlost a cena provedení platby. Nevýhodou však je, že tento platební nástroj není nijak zajištěn. Proto je dobré, jak již bylo uvedeno, sjednat bankovní záruku, faktoring, forfaiting nebo výhradu vlastnického práva. Výhodným platebním nástrojem může být také směnka splatná na viděnou ještě před dodáním zboží nebo služby. Její výhodou kromě splatnosti je také to, že je dobře soudně vymahatelná. Výhodou může být také šek vystavený před dodáním zboží či služby.

Pro kupujícího je velmi výhodným platebním nástrojem dokumentární akreditiv s odloženou splatností. Díky němu má kupující jistotu odeslání zboží prodávajícím, která je podložena dokumenty, které musí prodávající předložit bance, a může dočasně použít finanční prostředky jinak než na úhradu zboží prodávajícímu. Dalším výhodným platebním

²⁴ MACHKOVÁ, H. a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007, 77-79 s. ISBN 978-80-247-1590-2.

nástrojem je směnka splatná určitou dobu po vidění, v určitý den nebo v určitý čas po vystavení, jedná-li se o dobu delší, než je termín odeslání zboží či služby prodávajícím. Prodávající tedy prakticky poskytuje kupujícímu obchodní úvěr. Nevýhodou směnky pro kupujícího však může být to, že není závislá na žádném jiném kontraktu, tudíž je povinen plnit i v případě, že prodávající svůj závazek nesplní. Výhodným platebním nástrojem je také dokumentární inkaso s odloženou splatností, šek vystavený v určitý čas po dodání zboží či služby či bankovní převod na základě příkazu k úhradě splatný v určitý čas po dodání zboží či služby.

4. Odpovědnost za prodlení s placením

Prodlením se rozumí časové zpoždění oproti dohodnutému termínu plnění. Je upravováno zejména Obchodním zákoníkem a směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2000/35/ES, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích, která byla nahrazena směrnicí č. 2011/35/ES. Tato směrnice byla zakomponována do Obchodního zákoníku.

Dlužník se nemůže dostat do prodlení, pokud je v prodlení věřitel.²⁵ V takovém případě odpovědnost za škodu přechází na věřitele, dlužník na něm může požadovat úhradu vzniklých nákladů a za dobu věřitelova prodlení nemusí platit úroky z prodlení ani smluvní pokutu. Práva a povinnosti obou smluvních stran jsou vzájemná a mohou na sebe navazovat. Pokud tedy věřitel (prodávající) nedodá zboží dlužníkovi (kupujícímu), není dlužník povinen zaplatit ve stanovené platební lhůtě kupní cenu. Pokud platebním nástrojem však není směnka. Ta se neváže na původní kupní či jinou smlouvu a dlužník je povinen plnit bez námitek. Může vznést námitku pouze proti neplatnosti směnky, ale nemůže vznést námitku proti plnění z důvodu nesplnění kupní smlouvy apod.

4.1. Důvody prodlení a možné řešení

Důvodem prodlení může být platební neschopnost nebo nevůle dlužníka (komerční rizika), ale i teritoriální riziko, které je spojené s některými zeměmi, které vyplývá z nejistoty politického a makroekonomického vývoje těchto zemí.

Riziko platební nevůle dlužníka může postihnout prodávajícího především u úvěrových platebních podmínek. Může vést ke ztrátě celé kupní ceny nebo její části, eventuálně i ke ztrátě dopravních a dalších nákladů. Kromě volby obchodního partnera má na intenzitu rizika vliv i zvolená platební podmínka a způsob zajištění daného úvěrového vztahu.

²⁵ ŠTENGLOVÁ, I. A kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. V Praze: Beck, 2010, 1478 s. ISBN 978-807-4003-547.

Zajišťovacími nástroji bývají nejčastěji bankovní instrumenty (akreditiv s odloženou splatností, bankovní záruka apod.), směnečné zajištění pohledávky, zajištění hypotékou, výhradou vlastnictví až do zaplacení kupní ceny a úvěrové pojištění.

U neúvěrových platebních podmínek bývají ztráty v důsledku platební nevůle dlužníka zpravidla nižší. Platební nevůle se může projevit např. neotevřením akreditivu, nezaplacením akontace nebo odmítnutím dokumentů, takže nemusí dojít k uskutečnění dodávky nebo alespoň na odběratele nepřejde právo disponovat se zbožím.²⁶

Riziko platební neschopnosti dlužníka vyplývá ze zhoršení jeho finančního postavení, kdy není schopen svoje peněžní a zpravidla také ostatní závazky splnit. Insolvence podniku se projevuje pozastavením jeho plateb a bývá řešena formou vyrovnání nebo konkurzu, případně exekucí majetku. Nástroje použitelné k omezení rizika platební neschopnosti jsou podobné jako u platební nevůle. Směnečný závazek dlužníka však v tomto případě není použitelný, protože platební neschopnost dlužníka nijak neomezí. Poměrně často je však voleno pojištění rizika platební neschopnosti, které však bývá spojeno se spoluúčastí pojištěného. K tomuto účelu lze využít například firmu EULER HERMES nebo EGAP.

Riziko platební neschopnosti obchodního partnera se dotýká všech obchodních transakcí bez ohledu na volbu platební podmínky. Lze ho přenést smluvně na jiné partnery: zprostředkovatele, obchodní zástupce, komisionáře apod., zpravidla za zvláštní odměnu. Je možné využít také služeb finančních institucí, zejména úvěrových pojišťoven a institucí poskytujících faktoring nebo forfaiting. Dodavatel může utrpět škodu i tehdy, pokud zboží ještě neodeslal, ale vynaložil na jeho výrobu či koupi prostředky. V době, kdy jeho partner je insolventní, nemůže zakázku dokončit či odeslat a musí hledat jiné řešení odbytu daných výrobků. Toto riziko se může pojít nejen s obchodními partnery ale i s ostatními subjekty, jejichž služby jsou využívány při obchodních transakcích, jedná se zejména o banky, pojišťovny, speditéry, dopravce apod.

²⁶ MACHKOVÁ, H. a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007, 151 s. ISBN 978-80-247-1590-2.

Komerční rizika souvisí také s kvalitou podnikového řízení, s delegováním pravomoci, se systémem vnitropodnikové kontroly, se schopnostmi, dovednostmi a motivacemi zaměstnanců při provádění běžných operativních činností. Neoddělitelnou součástí prevence negativního dopadu komerčních rizik je proto také personální politika podniků spočívající ve výběru kvalifikovaných pracovníků, v jejich výchově a doškolování.

Hlavním nástrojem, jak se bránit těmto rizikům a přecházet tak prodlení dlužníka, je vybrat vhodný platební nástroj, který je nějakým způsobem zajištěný, případně použít pojištění. Je třeba také neustále sledovat finanční postavení zákazníků, ale i dodavatelů a dalších subjektů vstupujících do obchodních transakcí, a to pomocí informací na internetových stránkách, bankovních informačních služeb nebo služeb specializovaných agentur, které zprostředkovávají sběr informací o obchodních partnerech a dělají průzkumy trhu za úplatu.

Jedním z nejspolehlivějších nástrojů zajištění teritoriálních a komerčních rizik je pojištění. Jedná se však o relativně nákladný způsob. Tento typ pojištění vyžaduje ze strany pojišťoven velmi dobré odborné znalosti a dlouhodobé zkušenosti. Bývá nabízeno úzkým okruhem pojišťoven. Obvykle se odvíjí na komerční bázi, může být ovšem doplněno určitou formou státní pomoci, která plní účel podpory exportu. Toto pojištění pak bývá svěřeno specializovaným pojišťovnám, které působí se státní kapitálovou účastí. V České republice je takovou pojišťovnou EGAP. Ten rozděluje země do skupin podle míry exportního úvěrového rizika a stanoví, která rizika mohou být pojišťována komerčním způsobem a u kterých a v jakém rozsahu je možné akceptovat státní spoluúčast.²⁷

EGAP v současné době nabízí pojištění krátkodobých vývozních dodavatelských úvěrů proti komerčním a teritoriálním rizikům, pojištění vývozního odběratelského úvěru, střednědobých a dlouhodobých dodavatelských vývozních úvěrů proti teritoriálním a komerčním rizikům, pojištění potvrzeného akreditivu, pojištění úvěru na předexportní financování, investic českých právnických osob v zahraničí, prospekce zahraničních trhů,

²⁷ MACHKOVÁ, H. a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007, 166 s. ISBN 978-80-247-1590-2.

pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu a pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti s exportním kontraktem.

Výše pojistného závisí na objemu vývozu, sjednaných platebních podmínkách, způsobu zajištění plateb, hodnocení charakteru a rizikovosti dovozce, hodnocení rizikovosti země nebo teritorií souvisejících s plněním smlouvy o vývozu a na výši spoluúčasti.

Pojistnou událostí v případě pojištění úvěrů je dílčí nebo úplné nezaplacení pojištěného úvěru v důsledku komerčních nebo teritoriálních příčin nebo jejich kombinace. Komerčními příčinami jsou všeobecná neschopnost dovozce platit své splatné závazky (platební neschopnost) nebo odepření zaplacení bez právního důvodu (platební nevůle). Mezi teritoriální příčiny patří např. administrativní rozhodnutí nebo legislativní opatření země dovozce, které mu zabrání zaplatit, nebo omezení konverze plateb v důsledku politických událostí v zemi dovozce, ale také jiné události v zemi dovozce, jako je válka, revoluce, občanské nepokoje a přírodní katastrofy. Pojistnou událostí v případě pojištění potvrzeného akreditivu je dílčí nebo úplné nezaplacení pojištěné pohledávky vystavující bankou v důsledku komerčních nebo teritoriálních příčin nebo jejich kombinace.²⁸

Pojištění proti riziku platební neschopnosti nebo nevůle řeší i například pojišťovací společnost EULER HERMES, která má již více než stoletou historii.

4.2. Odstoupení od smlouvy

Dle Občanského zákoníku je dlužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, v prodlení. Jestliže jej nesplní ani v dodatečně přiměřené lhůtě věřitelem mu poskytnuté, má věřitel právo odstoupit od smlouvy. Věřitel má také právo odstoupit od smlouvy, pokud se jedná o podstatné porušení smlouvy, a to i bez poskytnutí dodatečné přiměřené lhůty k plnění. Podmínkou je, že je odstoupení oznámeno druhé straně bez zbytečného odkladu po zjištění tohoto důvodu. Zákon přitom nestanovuje formu oznámení odstoupení od smlouvy. Věřitel

²⁸ EGAP. *Pojistné produkty* [online]. 2013 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>

může také od smlouvy odstoupit bez poskytnutí dodatečné přiměřené lhůty v případě, že druhá strana, která je v prodlení, prohlásí, že svůj závazek nesplní.²⁹

4.3. Úroky z prodlení

Věřitel má právo požadovat od dlužníka v případě prodlení vedle plnění i úroky z prodlení, není-li podle zákona povinen platit poplatek z prodlení. Jejich výše může být stanovena smluvně nebo prováděcím předpisem, který stanovuje, že „výše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro poslední den kalendářního pololetí, které předchází kalendářnímu pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o sedm procentních bodů. Výše poplatku z prodlení činí za každý den prodlení 2,5 promile dlužné částky, nejméně však 25 Kč za každý i započatý měsíc prodlení.“³⁰ Pokud je dohoda stran týkající se splatnosti a výše úroků z prodlení zneužívající ve vztahu k věřiteli a je odchýlná od obecné úpravy, je neplatná. Soud poté použije úpravu obecnou. Kromě úroků z prodlení lze požadovat i náhradu škody, pokud není kryta úroky z prodlení nebo poplatkem z prodlení.³¹

Do Obchodního zákoníku byla implementována s účinností od 1.1. 2005 Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/35/ES ze dne 29.6. 2000 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích. Ta stanovuje okamžik vzniku práva věřitele na úroky z prodlení v obchodních vztazích mezi podnikateli navzájem nebo ve vztahu mezi podnikateli a veřejnoprávními korporacemi nebo podnikateli a státními příspěvkovými organizacemi, jehož předmětem je úplatná dodávka zboží nebo služeb. Není-li stanovena splatnost ceny smlouvou, vznikne právo na úrok z prodlení, aniž je zapotřebí výzvy k plnění, uplynutím třiceti dnů ode dne, kdy dlužník obdržel fakturu nebo jinou žádost o zaplacení. Není-li možno jej určit, vzniká toto právo uplynutím třiceti dnů

²⁹ DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník komentář*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1997, 870-871 s. ISBN 80-7175-059-X.

³⁰ Nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, ve znění předpisů pozdějších.

³¹ ŠVARC, Z. a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005, 278 s. ISBN 80-86898-51-2.

od obdržení zboží nebo služby, stejně tak jako tehdy, obdrží-li dlužník fakturu nebo obdobnou žádost o zaplacení dříve než zboží nebo služby. Pokud zákon nebo smlouva ukládá převzetí nebo ověření shody zboží nebo služby se smlouvou, a jestliže dlužník obdrží fakturu nebo obdobnou žádost o zaplacení před nebo při převzetí nebo před nebo při ověření shody, vznikne právo na úrok z prodlení uplynutím třiceti dnů po tomto pozdějším datu.

V případě nedodržení lhůty pro převedení peněžních prostředků na základě příkazu k úhradě podaným příkazcem převáděcí instituci je povinna převáděcí instituce zaplatit příkazci úrok z prodlení dle zákona č. 124/2002 Sb.

„§ 9 Úrok z prodlení“

- (1) Jestliže převáděcí instituce příkazce nedodrží lhůtu provedení převodu stanovenou v § 8 odst. 2 nebo 3, zaplatí příkazci úrok z prodlení. Jestliže převáděcí instituce příjemce nedodrží lhůtu k poskytnutí částky převodu příjemci podle § 8 odst. 5, zaplatí úrok z prodlení příjemci.*
- (2) Jestliže nedodržení lhůty provedení převodu ve prospěch účtu převáděcí instituce příjemce podle § 8 odst. 2 písm. a) nebo podle § 8 odst. 3 způsobí zprostředkující převáděcí instituce, zaplatí tato převáděcí instituce úrok z prodlení převáděcí instituci příkazce.*
- (3) Úrok z prodlení se vypočte z částky převodu; při výpočtu úroku z prodlení se použije úroková sazba stanovená zvláštním právním předpisem.*
- (4) Převáděcí instituce příkazce i převáděcí instituce příjemce zaplatí úrok z prodlení, i když nedodržení lhůty provedení převodu nezpůsobí; povinnosti platit úrok z prodlení se zproští jen tehdy, prokáže-li, že nedodržení lhůty provedení převodu způsobil příkazce nebo příjemce částky převodu, nebo že k nedodržení lhůty převodu došlo v důsledku okolností stanovených v § 13.*
- (5) Kromě úroku z prodlení mají příkazce, příjemce nebo převáděcí instituce nárok na náhradu škody; jiná jejich práva tím nejsou dotčena.“³²*

³² Zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku).

4.4. Smluvní pokuta

Dále může věřitel požadovat smluvní pokutu, která musí být sjednána písemně předem. Povinnost zaplatit smluvní pokutu vzniká i v případě, že nedošlo v důsledku porušení smlouvy ke vzniku škody. Musí být sjednána v konkrétní výši nebo musí být určen způsob jejího výpočtu. Pokud není žádným způsobem určena její výše, je dohoda o sjednání smluvní pokuty neplatná. Pokud se smluvní strany nedohodnou jinak, je dlužník povinen smluvní pokutu zaplatit i tehdy, když povinnost, která byla původně porušena a díky níž vzniklo právo na smluvní pokutu, byla později splněna. Věřitel je oprávněn požadovat pouze smluvní pokutu, nikoli náhradu škody, pokud nebylo dohodnuto jinak. Je možné dohodnout, že má věřitel právo požadovat náhradu škody ve výši, která přesahuje smluvní pokutu. Na zaplacení smluvní pokuty nemá vliv ani existence okolností vylučujících odpovědnost. Dlužník se může domáhat u soudu snížení nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty. Soud však může snížit smluvní pokutu pouze do výše škody vzniklé porušením smluvní povinnosti, na kterou se pokuta vztahuje, nemůže smluvní pokutu úplně zrušit. Pokud dojde k odstoupení od smlouvy, nárok na zaplacení smluvní pokuty nezaniká.³³

Souběžně lze uplatnit smluvní pokutu i úroky z prodlení. Ustálená judikatura Nejvyššího soudu vychází z toho, že smluvní pokuta je smluvní prostředek, zatímco úrok z prodlení má zákonný základ, a tedy nedochází ke kolizi.

4.5. Promlčecí a prekluzivní lhůta

V souvislosti s vymáháním práva a řešením sporů pomocí soudního či rozhodčího řízení je třeba dbát na promlčecí a prekluzivní lhůtu, která může mít za následek oslabení nebo zánik určitého práva. Promlčení znamená zánik vymahatelnosti určitého subjektivního práva. Právo nezaniká, ale dochází k jeho oslabení a díky tomu nemůže být vymáháno (soudně či jiným orgánem), jestliže povinná osoba namítne promlčení. Pokud dlužník splní

³³ ŠVARC, Z. a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005, 246 s. ISBN 80-86898-51-2.

po uplynutí promlčecí lhůty svůj závazek, plní po právu a nemůže se domáhat vrácení poskytnutého plnění ani v případě, že v době plnění nevěděl, že promlčení lhůta uplynula.

Počátek a trvání promlčecích lhůt jsou upraveny v občanském a obchodním zákoníku. Do obchodního zákoníku byla přijata Newyorská úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží.

Obecná promlčecí lhůta činí čtyři roky, není-li pro jednotlivá práva zákonem stanoveno jinak. A je omezena na maximálně deset let ode dne, kdy počala běžet poprvé. Smluvní strany si nemohou stanovit vzájemným ujednáním délku promlčecí lhůty odlišnou od zákona. Strana, vůči níž se právo promlčuje, může však písemně prohlásit, že promlčecí lhůtu prodlužuje. Celková promlčecí doba však nesmí překročit dobu delší než deset let.³⁴

Promlčecí lhůta může být přerušena v případě, že nastanou zákonem stanovené skutečnosti. Po skončení rozhodné skutečnosti zbytek promlčecí lhůty doběhne. Tomuto aktu se říká stavení promlčecí lhůty. Dle obchodního zákoníku dochází ke stavení promlčecí lhůty v případě, že věřitel za účelem uspokojení nebo určení svého práva učiní jakýkoli právní úkon, který se považuje podle předpisu upravujícího soudní řízení za jeho zahájení nebo za uplatnění práva v již zahájeném řízení, nebo jestliže věřitel zahájí na základě platné rozhodčí smlouvy rozhodčí řízení způsobem stanoveným v rozhodčí smlouvě nebo v pravidlech, jimž se rozhodčí řízení řídí nebo jestliže věřitel písemně vyrozumí další spoludlužníky o tom, že soudní nebo rozhodčí řízení bylo zahájeno proti jednomu z nich.³⁵

Stavení trvá po celou dobu řízení. Pokud bylo právo pravomocně přiznáno v soudním nebo v rozhodčím řízení později než tři měsíce před uplynutím promlčecí lhůty nebo po jejím uplynutí, lze je soudně vykonat, jestliže bude exekuční řízení zahájeno do tří měsíců ode dne, kdy mohlo být zahájeno (zpravidla ode dne, kdy měl povinný povinnost uloženou

³⁴ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v obchodních závazkových vztazích*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xiii, 63 s. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-183-3.

³⁵ DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník komentář*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1997, 910 s. ISBN 80-7175-059-X.

rozhodnutím splnit). Obchodní zákoník výslovně stanovuje, že pokud v řízení nebylo rozhodnuto ve věci samé, má se za to, že promlčecí lhůta nepřestala běžet. V takovém případě ale nemůže promlčecí lhůta skončit dříve než jeden rok poté, co skončilo soudní nebo rozhodčí řízení. To platí, i kdyby byla překročena maximální délka promlčecí doby deset let.

Kromě stavení může dojít i k přetržení běhu promlčecí doby. To znamená, že dosavadní promlčecí lhůta skončí, bez ohledu na to, jak dlouho běžela, a začne běžet promlčecí lhůta nová. Podle obchodního i občanského zákoníku dochází k přetržení promlčecí lhůty písemným uznáním závazku (dluhu). Podle obchodního zákoníku se za uznání závazku považuje i zaplacení části dluhu nebo zaplacení úroků. Písemně lze uznat i promlčené právo. Podle obchodního zákoníku po znání závazku začíná běžet nová čtyřletá promlčecí lhůta. Uznat závazek lze i opakovaně, avšak maximální délka promlčecí lhůty je deset let.³⁶

Zákon stanovuje i prekluzivní lhůtu. Po jejím uplynutí nelze právo uplatnit. Není nutná ani námitka prekluze. Pokud dlužník plní po uplynutí prekluzivní lhůty, jedná se o bezdůvodné obohacení a je nutné poskytnuté plnění vrátit.

Dle § 70 zákona směnečného a šekového se směnečné nároky proti příjemci promlčují ve třech letech ode dne splatnosti směnky. Nároky majitele proti indosantům a proti výstavci se promlčují v jednom roce od data protestu včas učiněného nebo při doložce "bez útrat" v jednom roce ode dne splatnosti směnky. Nároky indosantů proti jiným indosantům a proti výstavci se promlčují v šesti měsících ode dne, kdy indosant směnku vyplatil, nebo kdy byl nárok proti němu soudně uplatněn.³⁷

Postihové nároky majitele proti indosantům, výstavci a ostatním osobám šekově zavázaným se promlčují v šesti měsících od uplynutí lhůty k předložení. Postihové nároky jednotlivých osob zavázaných k zaplacení šeku proti jiným takovým osobám se promlčují

³⁶ ŠVARC, Z. a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005, 290 s. ISBN 80-86898-51-2.

³⁷ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový.

v šesti měsících ode dne, kdy dlužník šek zaplatil, nebo kdy byl nárok proti němu soudně uplatněn.³⁸

4.6. Řešení sporů

Spory mezi podnikateli se projednávají v řízení soudním nebo rozhodčím, případně pomocí neformálních, alternativních metod řešení sporů. Nejlepší formou řešení sporů je však dohoda mezi podnikateli. K soudnímu či rozhodčímu řízení by se mělo přistupovat až poté, co se nejsou subjekty ochotné dohodnout. Dohoda může být totiž pro obě strany výhodnější než eventuální řešení sporu právní cestou. Hlavní přínos však spočívá často také v tom, že mezi partnery nejsou dlouhodobě narušeny obchodní vztahy.

4.6.1. Soudní řízení

Právo na soudní ochranu je základním právem každého subjektu, které je zaručeno ústavou. Ochranu práv poskytují jednotlivým subjektům především obecné soudy. Kromě obecných soudů poskytuje ochranu ústavních práv občanů, včetně práva na spravedlivý proces, také Ústavní soud. Předmětem rozhodování Ústavního soudu je posouzení, zda bylo rozhodnutím obecných soudů zasaženo do ústavou zaručených nedotknutelných základních práv a svobod stěžovatele. Obchodní spory tedy řeší soudy obecné.

Základním pramenem právní úpravy, který upravuje rozhodování sporů mezi podnikateli v soudním řízení, je zákon č. 99/1963, tak zvaný Občanský soudní řád. Se vstupem České republiky do Evropské Unie vznikla také povinnost ČR a soudů aplikovat komunitární evropské právo, včetně zásad vypracovaných a obsažených v judikatuře Evropského soudního dvora v Lucemburku. Významným pramenem procesního práva je také judikatura Soudu pro lidská práva ve Štrasburku a judikatura Ústavního soudu v ČR a Doporučení Rady Evropy.

Subjekty řízení tvoří dvě skupiny, které mají rozdílné postavení v procesněprávních vztazích. První skupinou jsou soudy, které jsou státními orgány, a jsou oprávněny

³⁸ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový.

rozhodovat o právech a povinnostech. Druhou skupinu tvoří ti, o jejichž právech a povinnostech je rozhodováno, tak zvaní účastníci řízení. Ti jsou vůči soudu v podřízeném postavení. Jejich vůlí je, zda proces proběhne a jaký bude jeho předmět. Účastníky řízení jsou žalobce a žalovaný. Žalobce je ten, kdo podává žalobu a určuje v ní předmět sporu a žalovanou stranu.³⁹

Řízení je zahájeno dnem, kdy došel soudu návrh na zahájení řízení (žaloba). Návrh musí kromě obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) obsahovat jméno, příjmení, bydliště účastníků, popřípadě rodná čísla účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí být z něj patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů musí návrh dále obsahovat identifikační číslo právnické osoby, identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem, popřípadě další údaje potřebné k identifikaci účastníků řízení.⁴⁰

Nejčastějším druhem žaloby v otázce neuhrazení splatné pohledávky bude žaloba na plnění. Rozsudky vydané v těchto věcech mají deklaratorní účinky a jsou vždy exekucním titulem. To znamená, že každá povinnost jimi stanovená musí být vynutitelná některým z exekučních prostředků.⁴¹

Formou rozhodnutí soudu může být rozsudek, usnesení, platební rozkaz a směnečný a šekový platební rozkaz.

Rozsudek je rozhodnutí soudu o věci samé. Vyhlašuje se vždy jménem republiky a veřejně. Deklaratorní rozsudek deklaruje existenci či neexistenci určitého práva nebo

³⁹ STAVINHOVÁ, J. a kol. *Základy civilního procesu: komentář*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 37 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 438. ISBN 978-802-1050-624.

⁴⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁴¹ ŠVARC, Z. a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005, 386 s. ISBN 80-86898-51-2.

povinnosti, či určitého právního vztahu, přičemž tento právní vztah existoval již před soudním procesem a rozsudkem se nemění.

Usnesení se používá ve všech případech, kdy není stanovena jiná forma rozhodnutí. Jedná se zejména o rozhodnutí ve věci samé v řízení exekucním, konkurzním, ve věcech obchodního rejstříku, kapitálového trhu a úschovy. Usnesení mají podle zákona zjednodušený režim týkající se jejich vyhlášení, písemného vyhotovení, doručování a možnosti odvolání.

Další formou rozhodnutí je platební rozkaz. Jde o rozhodnutí, které soud vydává v takzvaném zkráceném řízení, bez jednání a bez slyšení žalovaného, pouze na základě tvrzení žalobce, které musí být podloženo listinnými důkazy osvědčujícími existenci nároku. Soud uloží žalovanému povinnost, aby do patnácti dnů buď zaplatil uplatňovanou peněžní částku, nebo v této lhůtě podal odpor. Platební rozkaz je třeba doručit žalovanému do vlastních rukou. Podá-li jeden ze žalovaných včas proti platebnímu rozkazu odpor, třebaže v něm nejsou uvedeny důvody, ruší se tím platební rozkaz v plném rozsahu a soud nařídí jednání.

Poslední formou rozhodnutí je směnečný a šekový platební rozkaz. Ten se liší od platebního rozkazu tím, že k žalobě musí být připojena v prvopisu směnka nebo šek, popřípadě další listiny nutné k uplatnění práva. Žalobce musí vydání tohoto platebního rozkazu sám navrhnout, soud má povinnost ho vydat a uložit v něm žalovanému povinnost, aby zaplatil směnečnou nebo šekovou sumu do tří dnů od jeho doručení nebo v téže lhůtě podal námitky, v nichž musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá. Námitkami se platební rozkaz neruší, ale odkládá se jeho právní moc a vykonatelnost, a to v rozsahu, ve kterém je napadán. K projednání námitek soud nařídí jednání a věcně o nich rozhodne. Teprve pak se soud vysloví, zda ponechá směnečný a šekový platební rozkaz v platnosti nebo jej zcela či zčásti zruší.⁴²

⁴² STAVINHOVÁ, J. a kol. *Základy civilního procesu: komentář*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 84 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 438. ISBN 978-802-1050-624.

Rozhodnutí soudu je možné ještě změnit pomocí tak zvaného opravného řízení, a to pomocí řádného a mimořádného opravného prostředku. Řádný opravný prostředek napadá rozhodnutí, které dosud nenabylo právní moci. Řádným opravným prostředkem je odvolání. Mimořádné opravné prostředky směřují proti pravomocným rozhodnutím, jsou jimi dovolání, obnova řízení a žaloba pro zmatečnost.

Nevýhodou řešení sporu soudním řízením je jeho nákladnost a zdlouhavost, doba řešení sporu navíc může být prodlužována možností účastníků odvolat se proti rozhodnutí soudu. Obecné soudy také nejsou tak odborné v konkrétním oboru jako rozhodčí soudy. Další nevýhodou může být právní systém, ve kterém se bude spor řešit. Volbu práva je vhodné zanést už do kupní smlouvy. Úskalím se totiž může stát nedostatečná znalost cizího práva a soudní praxe, ale také jazyka dané země, ve které se bude spor řešit. Další nevýhodou je neexistence mezinárodní mnohostranné smlouvy o uznávání soudních rozhodnutí na území jiného státu, existují pouze dvoustranné smlouvy a v rámci EU Bruselská úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

4.6.2. Rozhodčí řízení

Účastníci právního vztahu se mohou dohodnout, že se v případě sporu místo na obecný soud obrátí na rozhodce či na rozhodčí soud.

V rozhodčím řízení mohou být projednávány pouze majetkové nároky s výjimkou nároků vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí, v souvislosti s vprouděním konkurzu nebo vyrovnání a případů, kdy není možné o předmětu sporu zavřít podle OSŘ smír.⁴³

Rozhodčí řízení upravuje zejména zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, dále Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů a Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži.

⁴³ ŠVARC, Z. a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005, 413 s. ISBN 80-86898-51-2.

Aby mohl být spor řešen rozhodčím řízením, musí existovat smlouva, která takové řešení umožňuje. Rozhodčí smlouva může mít podobu rozhodčí doložky nebo smlouvy o rozhodci. V případě rozhodčí doložky se strany již v kupní smlouvě či smlouvě o dílo písemně dohodnou, že případné spory budou řešit rozhodčím řízením. Strany přijímají toto rozhodnutí v době, kdy mezi nimi ještě k žádnému sporu nedošlo. Smlouvu o rozhodci uzavírají strany naopak až v době, kdy mezi nimi spor vznikl. Rozhodčí smlouva v jakékoli podobě musí být uzavřena písemně.

Rozhodčím orgánem může být jeden nebo několik rozhodců nebo stálý rozhodčí soud. Rozhodcem může být každá fyzická osoba způsobilá k právním úkonům. Žádné další požadavky zákon nestanoví. K tomu, aby se stala fyzická osoba rozhodcem, je třeba jejího písemného souhlasu. Rozhodce však musí být nestranný a nezávislý, důvodem pro vyloučení rozhodce může být jeho poměr k rozhodované věci nebo k účastníkům řízení či překážka daná zákonem. Rozhodce má povinnost mlčenlivosti o všech skutečnostech, o kterých se při řízení dozví. Počet rozhodců určuje rozhodčí smlouva, jejich počet však musí být vždy lichý. Nejedná-li se o řízení před stálým rozhodčím soudem, je rozhodčí orgán vždy tříčlenný. Každá strana jmenuje jednoho rozhodce a ti jmenují předsedajícího rozhodce. Smluvní strany mohou svěřit rozhodování také stálému rozhodčímu soudu. V České republice se jedná o Rozhodčí soud Hospodářské komory ČR a Agrární komory ČR nebo o Burzovní rozhodčí soud a Burzovní rozhodčí soud pro komoditní burzy.

Rozhodčí řízení je zahájeno podáním žaloby u kteréhokoli rozhodce nebo stálého rozhodčího soudu. Žaloba má stejné náležitosti jako žaloba podávaná v soudním řízení. Rozhodčí řízení se koná v místě dohodnutém stranami nebo určeném rozhodci. Řízení je většinou ústní a vždy neveřejné. Postup rozhodčího orgánu v řízení je upraven dohodou stran nebo předpisy stálého rozhodčího soudu. Jinak rozhodci postupují způsobem, který pokládají za vhodný. Cílem řízení je zjistit skutečný stav věci potřebný pro rozhodnutí. Strany, svědky nebo znalce může rozhodčí orgán vyslýchat jen tehdy, pokud se k němu dostaví a vypovídají dobrovolně. V případě, že nemůže rozhodčí orgán důkaz provést, je povinen požádat o provedení důkazu soud. Rozhodčí řízení je ukončeno vydáním rozhodčího nálezu.

Rozhodčí orgán tedy rozhoduje ve formě nálezů. Rozhodčí nález musí být usnesen většinou rozhodců, pokud není určen stranami pouze jeden rozhodce. Písemně vyhotovený nález musí být podepsán alespoň většinou rozhodců a musí být doručen účastníkům rozhodčího řízení. Takový nález má účinky pravomocného rozsudku a je soudně vykonatelný. Rozhodčí nález musí být po určitou dobu uschován buď u stálého rozhodčího soudu, nebo u příslušného okresního soudu podle místa vydání nálezů.⁴⁴

Rozhodčí řízení může být ukončeno také usnesením. To je vydáno v případech, kdy se rozhodčí orgán odmítá věci zabývat pro neplatnost či neexistenci rozhodčí smlouvy, při zastavení řízení z jiného důvodu (zpětvzetí žaloby), při opravě chyb v rozhodčím nálezů apod.

Rozhodčí řízení je jednoinstanční. Strany si však mohou v rozhodčí smlouvě dohodnout možnost přezkoumání dalším rozhodčím orgánem. Pokud není ve smlouvě dohodnuto jinak, musí být žádost o přezkoumání podána do třiceti dnů od doručení rozhodčího nálezů. Soud může na návrh oprávněné strany rozhodčí nález zrušit pouze v případech, kdy bylo rozhodčí řízení postiženo závažnou procesní vadou. Zákon vyjmenovává přesné důvody, které mohou vést ke zrušení rozhodčího nálezů soudem.⁴⁵

Pokud není povinnost uložená rozhodčím nálezem splněna dobrovolně, může oprávněná strana podat návrh na soudní výkon rozhodnutí podle občanského soudního řádu.

Výhodou řešení sporu před rozhodčím orgánem je zejména existence mnohostranných úmluv o uznávání nálezů rozhodčích soudů, jednoinstančnost, možnost výběru odborníků na daný obor, menší formálnost, rychlost řešení, cenová výhodnost, možnost přezkoumání rozhodčího nálezů jinými rozhodci a neveřejnost. Rizikem však může být volba nevhodného rozhodce.

⁴⁴ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku: komentář*, 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 269 s. ISBN 978-80-7357-324-9.

⁴⁵ ŠVARC, Z. a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005, 416 s. ISBN 80-86898-51-2.

4.6.3. Mimosoudní řešení sporů

Mimosoudní řešení sporů zahrnuje řadu možností, jak odstranit rozpory mezi stranami, aniž by došlo k soudnímu řízení. Patří mezi ně svépomoc, vyjednávání, smírčí řízení, konciliace, mediaci, ale i rozhodčí řízení.

Svépomoc spočívá v možnosti ohrožené osoby vlastními silami (případně zákonným zástupcem nebo zmocněncem ohroženého) odvrátit sám bezprostředně hrozící neoprávněný zásah jiné osoby do svého subjektivního práva. K tomu, aby svépomoc byla přípustná podle zákona, je nutné současně splnit následující podmínky. Musí se jednat o zásah neoprávněný, zásah musí hrozit bezprostředně, svépomoc může užít pouze ohrožený, případně jeho zákonný zástupce nebo zmocněnec a musí být zachována zásada proporcionality. To znamená, že musí být zásah odvrácen způsobem přiměřeným způsobu, okolnostem a intenzitě zásahu, který hrozil.⁴⁶

Vyjednávání je proces, při kterém má každá strana vlastní cíle a názory a snaží se najít společné řešení. To musí být přijatelné pro všechny zúčastněné strany a vést k oboustranné spokojenosti. Vyjednávání směřuje k výsledku, kde obě strany vyhrají nebo obě prohrají, jen vzácně z jednání vzejde jasný vítěz či jasný poražený.

Smír je v občanském soudním řízení dohoda mezi spornými stranami, kterou na jejich návrh schválí soud, a která tím získá účinky pravomocného rozsudku. Schválena může být v předběžném smírčím řízení, pak se jedná o tzv. prétorský smír, nebo už v zahájeném soudním řízení jako tzv. soudní smír, který nahradí rozhodnutí soudu ve věci. Oba tyto druhy smíru jsou svou povahou stejné.

Mediaci je metodou řešení sporu, při které se využívá zásahu třetí nestranné osoby, tak aby měly strany možnost vysvětlit si svůj přístup ke sporu a objasnit si nedorozumění a své zájmy. Pokud se strany dohodnou na řešení sporu cestou mediaci, zvolí si nestrannou, důvěryhodnou osobu mediátora, který nemusí být znalec práva ani dané problematiky. Mediátor se snaží odstraňovat překážky v komunikaci, definovat problémy, prozkoumávat

⁴⁶ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

možnosti dohody, navrhnout řešení sporu, a přitom respektovat samostatnost stran. Nesmí vyvíjet tlak na žádnou ze stran. Neprovádí žádné důkazy, na jejichž základě by spor posuzoval a rozhodoval, ale vede komunikaci mezi stranami a snaží se tak nalézt přijatelné řešení pro obě strany. Celý mediační proces není až na výjimky v českém právu upraven, není závazný a strany se jej účastní dobrovolně. Výhodou mediace je řešení sporu, které umožní další budoucí spolupráci zúčastněných, ke které by v případě soudního řízení nemuselo už dojít, je s ní také spojená menší nákladnost v porovnání se soudním řízením a větší rychlost. Strany se mohou dohodnout již po několika hodinách vyjednávání oproti soudnímu řízení, kdy je rychlost soudního procesu ovlivněna vlastním soudním postupem, který umožňuje přezkoumání rozhodnutí vyšší instancí a soudní řízení tak nelze nijak časově zkrátit oproti mediaci, jejíž časová náročnost záleží pouze na zúčastněných.⁴⁷

S mediací úzce souvisí konciliace, jedná se o formalizovanější proces, než je mediace. Konciliátor se snaží právními radami dosáhnout smíru mezi stranami sporu podobně jako v případě mediace.

Výhodou řešení sporů mimosoudní cestou je možnost zachování dobrých obchodních vztahů mezi partnery a možnost další budoucí spolupráce, ale také menší finanční a časová náročnost řešení sporu.

⁴⁷ HOLÁ, L. *Mediace v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 270 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4731-346.

5. Případová studie Haco, s. r. o.

Společnost HACO, s. r. o. byla založena v roce 1994 jako společnost s ručením omezeným se zaměřením na výrobu produktů pro stavebnictví.

Od počátku se specializuje na výrobu plastových větracích mřížek různých typů a velikostí a výrobu plastových revizních dvířek. Cílem společnosti je realizace vlastního návrhu výrobku dle potřeb zákazníků.

V posledních letech se Haco, s. r. o. věnuje také kovovému programu. Jedná se o výrobu nerezových větracích mřížek, výrobky pro rozvod vzduchu, jako ohebné flexo potrubí, hadicové spony a spojky atd.

Kromě svých výrobků prodává firma také cizí výrobky, například podlahové vpusti. Připravuje také stavební výrobu, kde by se chtěla zaměřit na rodinné domy. Mimo to vysílá své dva nástroje k opravám do jiných firem.

V roce 2004 byla dokončena výstavba druhého objektu, který slouží jako výrobní hala a prostor pro skladování. A v roce 2010 došlo k odštěpení společnosti Piotrs, která je nyní společníkem firmy Haco, s. r. o. a vlastní všechny její nemovitosti.

Hlavním cílem společnosti je poskytnout zákazníkům výrobky v té nejvyšší kvalitě. Pokud se jedná o plastové výrobky, je používán materiál ASA. Tento materiál je vysoce odolný vůči UV záření a má vynikající technické vlastnosti. Při výrobě nerezových výrobků používají materiál třídy 1.4301, tj. označení tzv. potravinářské nerez, používané v oblastech, kde jsou na materiál kladeny ty nejvyšší nároky. Dalším cílem společnosti je neustálá inovace a optimalizace, vytváření příjemného pracovního prostředí a vhodná cenová politika.

Společnost je řízena dvěma jednatelem, kterým je přímo podřízen vedoucí výroby a ekonom. Jednatel Jan Hájek je zároveň vedoucím obchodu. Vnitřně je společnost členěna na úseky: ekonomický, výrobně technický, obchodní a úsek stavební výroby. Dále se člení na střediska: správa, stavební výroba, konstrukce, nástrojárna, vstřikovna, logistika a sklady, kompletace, marketing a jednotlivá oddělení. Výrobní i správní budova je

umístěna v sídle společnosti. Vedoucí středisek se pravidelně scházejí na poradách, kde se řeší nastalé problémy a možnosti inovace. K vnitropodnikovému řízení jsou využívány také podrobně zpracované směrnice, katalogy a manuály. Minimálně jednou za rok jsou zaměstnanci informováni o změnách v těchto dokumentech. Firma v současné době zaměstnává čtyřicet pět lidí, z toho jsou dva zdravotně postižení. Má také dva externí dealery, jednoho pro Čechy a druhého pro Moravu, kteří se starají o propagaci výrobků a kontrolu stojanů Haco, na kterých jsou prezentovány výrobky firmy.

5.1. Proces nákupu a prodeje

Zákazníky Haca, s. r. o. jsou především velkoobchody a maloobchody z oblasti stavebnictví, železářství a sanitární techniky například Velkoobchod Ptáček, Rabat stavebniny, Pro-doma, MPL, Woodcote, Izomat, Raab Karcher a Hornbach.

Největší objem nákupů granulátu, který tvoří základní materiál, je prováděn v České republice. Část potřebného materiálu je dovážena také z Německa na základě jednotlivých objednávek jednomu dodavateli. Některé produkty (pro Haco obchodovatelné výrobky) jsou nakupovány v Polsku. Jedná se zejména o ventilační systém.

Podíl zahraničního obchodu na celkovém prodeji firmy je 40 %. Společnost vyváží hlavně do zemí EU. Obchoduje zejména se Slovenskem, Maďarskem, Rumunskem, Chorvatskem, Ruskem a Slovinskem. Mimo toho již realizovala vývoz do Bulharska, Litvy, Francie, Ukrajiny, Ruska a Bosny a Hercegoviny.

Oddělení fakturace přijímá závazné objednávky od zákazníků, a to telefonicky, emailem nebo faxem, ty zanáší do počítačového systému Money S3, který je kompatibilní se skladovým systémem Store. Objednávka je tedy dostupná i na oddělení expedice. Oddělení fakturace vytváří fakturu pro daný obchodní případ, která může být v českém, anglickém nebo francouzském jazyce. Do budoucna by firma chtěla vystavovat faktury i v ruštině a němčině.

V případě, že se jedná o vývoz mimo EU, žádá fakturantka celní úřad o povolení k vývozu pomocí vývozního doprovodného dokladu (VDD), které pro firmu zpracovává Schenker.

Po ČR se zboží rozváží nejdéle do čtyřiceti osmi hodin pomocí smlouvy s Českou poštou, jejíž pracovník přijíždí každý den v jednu hodinu do firmy pro připravené zásilky. U vývozů do zahraničí se zboží přepravuje silniční dopravou pomocí firem Agency Transport, Greek Transport, DHL atd. podle toho, o jaký typ zásilky se jedná a pro jakou zemi je určena. Firma používá zejména dodací paritu EXW a DDU. Zboží je dodáváno ve lhůtě jeden až dva týdny.

5.2. Využívané obchodní platby

Vystavená obchodní faktura je splacena buď formou dobírky, nebo bankovním převodem ve stanovené platební lhůtě. Většinou se jedná o bankovní převod se čtrnáctidenní splatností. U stálých zákazníků je možné tuto lhůtu prodloužit na maximálně tři měsíce.

U malých zásilek je možné platit hotově přímo ve firmě, a to buď v eurech, nebo korunách. Jedná se o necelé jedno procento všech plateb.

Firma využívá dvou bankovních účtů, korunového u ČSOB a eurového u CITI bank.

U nových zákazníků se využívá zálohových faktur. Zboží je odesláno až po zaplacení zálohy.

Historicky byla také využita platba prostřednictvím dokumentárního akreditivu, který byl vyžadován polským dodavatelem. Společnost má u CITI bank otevřenou akreditivní linku s platností jeden rok, která však bude ke konci roku pravděpodobně zrušena vzhledem k jejímu nevyužití.

Směnka byla využita pouze jako zajišťovací prostředek pro zřízení revolvingového úvěru u CITI bank.

Jinak firma dokumentárních plateb ani jiných forem placení nevyužívá.

5.3. Odpovědnost za prodlení s placením

Vzhledem k dobré finanční stabilitě podniku se firma nepotýká s nedostatkem finančních prostředků či s opožděnými platbami svým dodavatelům, navíc využívá otevřeného revolvingového úvěru u CITI bank pro překlenutí sezónních výkyvů.

Společnost uplatňuje individuální kontakt se zákazníkem. Nepoužívá zasílání upomínek emailem, smluvní pokutu ani úroky z prodlení, které má smluvně zakomponované, jak je možné vidět v příložené rámcové kupní smlouvě ve 3. článku. Faktury po splatnosti řeší fakturantka nebo obchodní referent osobní schůzkou nebo telefonátem. Jen v nejhorších případech se tento spor řeší soudně. Rizikové zákazníci mají navíc stanoveny „kredity“. Jedná se o maximální částku po splatnosti, které mohou dosáhnout. Na pravidelných poradách obchodu se kontroluje objem pohledávek po splatnosti u jednotlivých zákazníků a případně se odsouhlasí „stop“ zpracování objednávek těmito obchodními partnerům.

Z minulosti má společnost neuhrazené pohledávky v hodnotě dvou milionů, které považuje za nedobytné (Rusko, Ukrajina, Polsko,...). Některé z těchto pohledávek jsou řešeny soudní cestou. U soudního řízení je firma zastoupena právní společností, které jsou některé pohledávky předávány k řešení. V první fázi se pokouší právník poslat výzvu k úhradě, pak se přistupuje k dalším krokům. Soudní vymáhání trvá několik let a výtěžek je nepatrný, a to hlavně z důvodu, že dlužníci nemají dostatek majetku. Náklady i čas jsou neúměrně vysoké, proto firma velice pečlivě zvažuje, jestli předá pohledávky k soudnímu řízení nebo ne. Náklady na právníka se odvíjí případ od případu.

Firma nikdy nevyužila možnosti rozhodčího řízení.

5.4. Definice problému

V této části se zabývám zejména obchodem Haca, s. r. o. se zahraničními obchodními partnery, a to z důvodu, že se problémy s tuzemskými obchodními partnery z hlediska splatnosti a odpovědnosti za prodlení nevyskytují tak často a nepředstavují tak velký problém. Hlavním problémem dle mého názoru je, že firma využívá nedostatečného zajištění rizik jejích obchodních operací. Dodávky na otevřený účet jsou vhodné pouze

pro důvěryhodné dlouhodobé obchodní partnery, kteří mají nadstandardní vztahy, a pro země Evropského hospodářského prostoru, případně další země, které jsou považované za nejrozvinutější země světa, jako jsou USA, Kanada, Austrálie, Nový Zéland, Japonsko apod.

Největší objem nedobytných pohledávek Haca tvoří pohledávky od ruských, ukrajinských a polských obchodních partnerů. Rusko a Ukrajinu považují za země s poměrně vysokým teritoriálním i komerčním rizikem.

Dle EGAPU, který provádí klasifikaci zemí podle míry teritoriálního rizika na základě zpracování nejaktuálnějších údajů MMF a Světové banky o finanční a ekonomické situaci klasifikované země a údajů o platební zkušenosti vývozních úvěrových pojišťoven zemí účastníků Konsensu OECD, je Rusko zařazeno do třetí rizikové kategorie a Ukrajina do sedmé rizikové kategorie. Polsko potom patří do nulté rizikové kategorie, je to tedy země, u které se neuvažuje o existenci teritoriálního rizika.

Mimo indikátorů rizikovosti zvažuje EGAP i faktor politického rizika. Země jsou zařazovány do sedmi rizikových kategorií, kde sedmou kategorií představují země s nejvyšší úrovní teritoriálního rizika a první kategorií země s minimální úrovní rizika. Do kategorie nula patří země, u kterých se nepočítá s existencí teritoriálních rizik. Klasifikace každé země probíhá zpravidla jednou ročně, nedojde-li k mimořádnému vývoji.⁴⁸

Z toho vyplývá, že obě země představují země s teritoriálním rizikem a je proto potřeba obchodní platbu vhodným způsobem zajistit.

Dalším problémem kromě teritoriálního rizika jsou rizika komerční, tzn. platební nevůle nebo neschopnost zákazníka, které mohou způsobit rozsáhlé problémy s finanční stabilitou podniku. Velký objem nedobytných pohledávek může vést až k zániku firmy. Proto je potřeba věnovat této problematice velkou pozornost.

⁴⁸ EGAP. *Klasifikace zemí* [online]. 2013 [cit. 2013-07-30]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/informace/klasifikace-zemi/index.php>

Firma Haco, s. r. o. však nevyužívá žádné z možností zajištění komerčních rizik. A to ani v podobě dokumentárního akreditivu, který představuje závazek banky poskytnout určité peněžní plnění při splnění akreditivních podmínek ani směnečného závazku dlužníky, který je lehce soudně vymahatelný, avšak neodstraňuje riziko platební neschopnosti dlužníka. Firma nevyužívá ani žádného pojištění proti komerčním rizikům, bankovní záruky nebo faktoringu a forfaitingu.

Z hlediska komerčních rizik je také nutné neustále získávat informace o účastnících trhu, sledovat finanční situaci, hodnotit jejich spolehlivost a úvěruschopnost, jak již bylo řečeno výše. Za tímto účelem mohou být kromě vlastního sběru informací o obchodních partnerech využívány informační a poradenské služby bank, informačních kanceláří, ratingových agentur, poradenských firem apod. Některé z těchto služeb jsou dosažitelné bezplatně, jiné za úplatu.

Vedoucí obchodu sleduje významné a dlouhodobé zákazníky. Informace však čerpá pouze ze Sbírky listin v Obchodním rejstříku nebo od dvou dealerů, kteří navštěvují obchody s výrobky Haca. Firma nevyužívá informačních služeb bank ani jiných agentur.

U nových zákazníků se řeší první dodávky dobírkou (drobnější zákazníci) nebo je požadována zálohová platba předem (větší odběratelé). U větších firem se vždy uzavírá rámcová kupní smlouva a první dodávky jsou hrazeny předem na základě zálohové platby ve výši sto procent. Platba není zajištěna ani dokumentární akreditivem, směnkou ani žádným jiným zajišťovacím instrumentem. Informace o nových zákaznících jsou čerpány stejně tak jako o dlouhodobých pouze ze Sbírky listin v Obchodním rejstříku a od servisních pracovníků (dealerů).

Dalším možným problémem je řešení pohledávek po době splatnosti soudně místo v rozhodčím řízení. Soudní řízení je oproti rozhodčímu velmi nákladné a časově náročné.

5.5. Návrh na řešení a doporučení

Pro nové nebo nedůvěryhodné zákazníky a zákazníky z Ukrajiny a Ruska bych doporučila použít dokumentární akreditiv, který je sice nákladnější než bankovní převod, ale zajišťuje

zaplacení kupní ceny v případě řádného splnění akreditivních podmínek bankou akreditivem vázanou. Případně bych doporučila využití směnky, která je lehce soudně vymahatelná. Problém by však mohl nastat v případě, že dlužník nemá dostatek majetku. V případě dokumentárního akreditivu plní závazek banka, takže tu není hrozba platební neschopnosti dlužníka. Banky otevírají akreditiv pouze svým dobrým klientům, za které jsou ochotné se akreditivem zavázat. Je však nutné, aby byla banka solidní.

Pro dlouhodobější pravidelné obchody bych doporučila použít revolvingový dokumentární akreditiv, který bude v pravidelných intervalech dle potřeb obnovován.

Případně je možné využít bankovního převodu a současně bankovní záruky, která představuje písemné prohlášení banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny v případě, že dlužník nesplní svůj závazek. Nejvhodnějším typem bankovní záruky je záruka abstraktní, kdy je banka povinna bez námitek bez ohledu na oprávněnost požadavku beneficianta svůj závazek splnit. Kromě abstraktní bankovní záruky může být uzavřena i záruka akcesorická, která je vázána na určitý závazek beneficianta (dle kupní smlouvy), který musí být splněn a až poté banka poskytuje plnění. Banka může tedy proti vyplacení závazku vznést námitku a odmítnout plnění. Závazkem beneficianta je nejčastěji dodání zboží a odeslání dokumentů bance. Je také třeba vybrat důvěryhodnou banku.

Pohledávky je také možné postoupit pomocí faktoringu a forfaitingu. Faktoring je založený na postoupení krátkodobých pohledávek s odloženou splatností. Převzetí pohledávky lze realizovat ve formě regresní (s postihem) i bezregresní (bez postihu). V obou případech provede faktor po uplynutí lhůty splatnosti běžné inkasní kroky, včetně upomínkového řízení, je-li třeba. V případě regresní formy může faktor vrátit pohledávku zpět dodavateli, v případě, že nedojde k úhradě kupní ceny, proto je třeba sjednat bezregresní formu. V momentě převzetí pohledávky zaplatí faktor dodavateli osmdesát procent kupní ceny, zbývající částka, snížená o diskont a odměnu faktora, je uhrazena ve lhůtě splatnosti. Výhodou v případě bezregresní formy je zajištění proplacení kupní ceny i v případě, že tak dlužník (kupující, zákazník) neučiní. Forfaiting je založený na postoupení střednědobých a dlouhodobých pohledávek s odloženou splatností. Převzetí pohledávky je v případě forfaitingu realizováno zásadně ve formě bezregresní. V momentě převzetí pohledávky

zaplatí faktor dodavateli osmdesát až devadesát procent kupní ceny, zbývající částka, snižená o diskont a odměnu forfaitéra, je uhrazena ve lhůtě splatnosti. Faktoring i forfaiting je vhodný pro zajištění teritoriální, komerčních i kurzových rizik. Mimo to nabízí možnost jak nabídnout výhodnější platební lhůty odběratelům, účinněji plánovat cash-flow a mít dostupné finanční prostředky, které by byly jinak vázané až do doby uhrazení pohledávky odběratelem.

Pro země s teritoriálním rizikem, zvláště Rusko a Ukrajinu, bych doporučovala zvážit použití pojištění teritoriálního rizika od pojišťovací společnosti EGAP.

Pro větší obchody s rizikovými či neznámými partnery hlavně z oblasti Ruska, Ukrajiny a Polska bych doporučila využít služeb EULER HERMES nebo EGAP proti platební neschopnosti zákazníků.

Dále bych stanovila osobu odpovědnou za řešení pohledávek po splatnosti, která by nadále uplatňovala individuální kontakt se zákazníkem a upomínky řešila pomocí osobní schůzky či telefonicky. V případě neuhrazení pohledávky ve smluvené dodatečně přiměřené lhůtě bych doporučovala přejít k rozhodčímu řízení, a to u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře v České republice v Praze, a to pokud není spor možné vyřešit dohodou s druhou stranou.

V kupní smlouvě je třeba uvést rozhodčí doložku, ve které je stanoveno, u kterého rozhodčího soudu se bude případný spor řešit.

Nespornou výhodou rozhodčího řízení je jeho rychlost, menší nákladnost než u soudního řízení a je také vázáno na méně formalit. Rozhodují zde odborníci, jejichž seznam obdrží žalobce předem a může si rozhodce vybrat. Rozhodnutí je většinou konečné a snáze vymahatelné díky Newyorské úmluvě o výkonu rozhodčích nálezů z roku 1958.

Firma by také měla určit osobu odpovědnou za neustálé sledování změn v politických systémech a ekonomické situaci zemí, do kterých vyváží a ze kterých dováží potřebný materiál a výrobky určené pro další obchodování, kterou by měl být nejspíše vedoucí obchodu, který se stará i o zjišťování informací o dlouhodobých a významných zákaznících. Informace o dlouhodobých a významných zákaznících by měl kromě

informací ze sbírky listin Obchodního rejstříku čerpat také pomocí bank, webových stránek zákazníků a všech ostatních dostupných informací na internetu či v novinách a odborných časopisech.

5.6. Konkrétní případ s nedobytnou pohledávkou

Haco nyní aktuálně řeší nedobytnou pohledávku u polského odběratele. Bylo dodáno zboží, které nebylo uhrazeno. Telefonicky vedoucí obchodu několikrát urgoval úhradu, avšak s žádným výsledkem. Byla poslána i písemná výzva k zaplacení, ale bezúspěšně. Vedoucí obchodu se spojil s jinou firmou, která je věřitelem polského dlužníka, ti zjistili, že firma nemá žádný majetek, a tak byla pouze zaslána výzva právníka k zaplacení, ale k dalšímu soudnímu vymáhání Haco nepřistoupilo vzhledem k tomu, že firma nevykazuje činnost a nemá žádný majetek. Byly vytvořeny daňově účinné opravné položky dle § 8a zákona o rezervách, a to v maximální možné výši dvacet procent. Vedoucí obchodu zvažuje prodej pohledávky, ale vzhledem k poměrně malé šanci na vymožení se pravděpodobně nepodaří najít firmu k odkupu.

Základní chybou bylo, že si firma nezjistila dostatek informací o svém obchodním partnerovi, zejména pak o jeho finanční situaci. Velké množství informací o sobě prozrazuje firma sama na svých webových stránkách, prostřednictvím marketingových kampaní, sponzoringu, zákonné informační povinnosti apod. Využít lze také veřejně dostupných rejstříků. Informace o polských subjektech jsou dostupné na www.teleadreson.pl, k dispozici jsou informace o ročním obrátu společností, roce založení společnosti, počtu zaměstnanců atd. Další informace lze zjistit přes banky nebo další agentury a společnosti, které se zabývají sběrem informací a průzkumem obchodních partnerů, avšak tyto služby jsou dostupné za úplatu.

Druhou velkou chybou bylo, že firma použila nezajištěný platební nástroj, a to bankovní převod se čtrnáctidenní splatností. Kdyby bylo požadováno otevření akreditivu, mohla firma již předem zjistit, že má polský odběratel problémy s platební neschopností. Banka by s největší pravděpodobností odmítla polskému obchodnímu partnerovi akreditiv otevřít

v důsledku nedostatku financí na jeho účtu. V případě, že by byl dokumentární akreditiv přeci jen otevřen, byla by vázána jeho plněním banka v případě, že by Haco řádně a včas předložilo všechny požadované dokumenty dle podmínek akreditivu. Tím by bylo odstraněno riziko platební neschopnosti polského klienta.

Haco má v rámcové kupní smlouvě sjednánu smluvní pokutu ve výši pět desetin procenta z dlužné částky za každý den prodlení, jak je možné vidět v příložené smlouvě. Smluvní pokuta je však v případě platební neschopnosti dlužníka prakticky nevymahatelná. Takže vzniklý problém neřeší. Taktéž situaci neřeší úroky z prodlení, na které má Haco dle Obchodního zákoníku a směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2011/35/ES, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích právo.

Situaci by nepomohla ani rozhodčí doložka v rámcové kupní smlouvě, která by zajistila, že by byl spor řešen před rozhodčím soudem, jehož rozhodnutí je většinou konečné a snáze vymahatelné díky Newyorské úmluvě o výkonu rozhodčích nálezů z roku 1958, a to díky tomu, že odběratel nemá žádný majetek a nevykazuje žádnou činnost.

Další postup Haca je podle mého názoru správný. Firma se pokusila kontaktovat zákazníka a dohodnout se s ním na vyřešení vzniklé situace telefonicky. Poté, co platbu kupní ceny neobdržela, zaslala výzvu k úhradě s dodatečnou přiměřenou lhůtou, kterou je firma povinna dle Obchodního zákoníku poskytnout. Celá záležitost byla předána právníkovi, který poslal také výzvu k úhradě, ale bezúspěšně. Firma se rozhodla ne zahájit soudní řízení z důvodu, že obchodní partner nemá žádný majetek ani nevykazuje žádnou činnost. Vést soudní řízení s takovýmto obchodním partnerem by bylo finančně i časově velmi náročné a šance úspěchu v podobě získání úhrady je velmi nízká, prakticky nulová.

Doporučovala bych zkusit možnost odkoupení pohledávky jinou firmou. Což vnímám jako poslední možnou šanci na získání alespoň části finančních prostředků vázaných v této pohledávce.

Do budoucna bych doporučovala firmě více zvážit druh platebního nástroje, který využije, a formu jeho zajištění. Je také nutné, aby se firma snažila získat všechny dostupné informace o svých obchodních partnerech a pravidelně je aktualizovala.

Závěr

Nabídka obchodních plateb se na finančním trhu neustále mění a vylepšuje dle potřeb zákazníků a obchodních transakcí, které provádějí. Evropská unie harmonizuje právní systémy svých členských zemí, tak aby bylo docíleno volného pohybu kapitálu mezi zeměmi. Vyдалa také několik nařízení a směrnic upravujících platební styk. A na dalších v současné době pracuje. Obchodní partneři tak mají možnost vybrat si vhodný platební nástroj dle povahy jejich obchodních operací. Vhodný výběr platebního nástroje zásadně ovlivňuje rizika a rychlost provedení platby a má tak dopad na finanční stabilitu firmy.

Pro splnění stanovených cílů diplomové práce jsem jako první krok uvedla legislativu České republiky a Evropské unie, která ovlivňuje druhy obchodních plateb, jejich splatnost a odpovědnost za prodlení s placením, a představuje tak základ pro řešení dalších otázek. V dalším kroku jsou rozebrány jednotlivé druhy obchodních plateb, které jsou nabízeny na finančním trhu. Volba druhu obchodní platby vychází ze sjednaných platebních podmínek a z povahy obchodní operace. Celá třetí kapitola je věnována splatnosti, která významně ovlivňuje finanční stabilitu firmy a její peněžní toky. Následuje kapitola zaměřená na odpovědnost za prodlení s placením, která se také dotýká možností řešení sporů. Poslední úsek blíže přibližuje vybranou firmu, je provedena její analýza s vyhodnocením a následným doporučením.

Na základě zjištěných informací a získaných dat jsem našla některá úskalí, která se objevují ve firmě, a navrhla možná řešení. Hlavním z nich je nevyhovující zajištění obchodních plateb a nedbání na komerční rizika, ať už se jedná o mezinárodní nebo vnitrostátní obchod. Zlepšení může nastat jedině v případě, kdy podnik začne věnovat této problematice pozornost a své obchodní operace si vhodným způsobem zajistí. Další překážkou je neznalost právního systému a možností obchodních plateb, které nabízí.

Problém se objevil také v nedostatečném sledování vývoje finanční situace obchodních partnerů a hledání informací o nich, který vedl ke zvýšení objemu nedobytných pohledávek. Díky případové studii jsem našla i jiné problémy, se kterými se jistě musejí potýkat mnohé firmy. Jedná se o oblast podnikového řízení a rozdělení činností, odpovědnosti a kompetencí mezi pracovníky.

Problematika obchodních plateb, splatnosti a odpovědnosti za prodlení s placením je velmi rozsáhlá, avšak existuje velké množství publikací, které byly použity i v této diplomové práci, které mohou usnadnit získávání informací o obchodních platbách a zjednodušit tak rozhodovací proces vedoucích pracovníků v této oblasti. Je také třeba, aby odpovědní pracovníci firmy pravidelně sledovali změny v legislativě a otázky spojené s obchodními platbami projednávané Evropskou unií, tak aby se firma mohla včas adaptovat na změny a novinky, které budou přijaty.

Seznam použité literatury

Tištěné zdroje

ANDRLE, P. *Dokumentární akreditiv v praxi*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011, 184 s. ISBN 978-80-247-4017-1.

DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník komentář*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1997, 1312 s. ISBN 80-7175-059-X.

HOLÁ, L. *Mediace v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 270 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4731-346.

Jednotné zvyklosti a pravidla pro dokumentární akreditivy: revize 2007 : účinná od 1. července 2007. Praha: Národní výbor Mezinárodní obchodní komory v ČR, c2007, 34 s. ISBN 978-80-903297-7-5.

MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 220 s. ISBN 80-247-1725-5.

MACHKOVÁ, H. a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007, 244 s. ISBN 978-80-247-1590-2.

ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku: komentář*, 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 386 s. ISBN 978-80-7357-324-9.

STAVINHOVÁ, J. a kol. *Základy civilního procesu: komentář*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 124 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 438. ISBN 978-802-1050-624.

ŠTENGLOVÁ, I. A kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. V Praze: Beck, 2010, 1478 s. ISBN 978-807-4003-547.

ŠVARC, Z. a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005, 476 s. ISBN 80-86898-51-2.

TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6.aktualiz.vyd. Praha: Leges, 2010, 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

WEINHOLD, D. *Promlčení a prekluze v obchodních závazkových vztazích*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xiii, 164 s. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-183-3.

Právní předpisy

Legislativa ČR

Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku).

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, ve znění předpisů pozdějších.

Legislativa EU a mezinárodní úmluvy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009, o přeshraničních platbách.

Směrnice č. 88/361/EH.

Směrnice č. 2000/35/ES, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích.

Směrnice č. 2011/35/ES, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

Newyorská úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů.

Elektronické zdroje

EGAP. *Klasifikace zemí* [online]. 2013 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>

EGAP. *Pojistné produkty* [online]. 2013 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>

Euroskop. *Bílé a zelené knihy* [online]. 2005 [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8913/sekce/zelene-knihy/>

Ministerstvo financí České republiky. *Revize směrnice o platebních službách na vnitřním trhu* [online]. 2012 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/platebni-sluzby-a-vyporadani-obchodu/zakladni-informace/2013/platebni-balicek-navrh-revize-smernice-13630>

WEISSMAN, Ira. Letter of credit - Doing business in a global market. *ProQuest Central* [online]. 1996, č. 212268288, s. 4, 2011-07-20 [cit. 2013-09-12]. DOI: 07328435.

Dostupné z:

<http://search.proquest.com/docview/212268288/14076B41F516BF375B8/4?accountid=17>

Citace

Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku).

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, ve znění předpisů pozdějších.

Seznam příloh

Příloha A – Rámcová kupní smlouva Haco, s. r. o.	77
---	----

Příloha A – Rámcová kupní smlouva Haco, s. r. o.

RÁMCOVÁ KUPNÍ SMLOUVA

uzavřená podle §409 a násl. obchodního zákoníku

Článek 1

Smluvní strany

HACO, spol. s r.o.

sídlem Svobody 826/88, 460 15 Liberec 15

IČ: 61535699, DIČ: CZ61535699

bankovní spojení: 905076253/0300

zapsaná v obch.rejstříku vedeném Krajským soudem v Ústí nad Labem, oddíl C, vložka 7514

zastoupená: Jan Hájek, jednatel

(dále jen „kupující“)

a

.....

sídlem

IČ:

DIČ:

bankovní spojení:

zapsaná:

zastoupená:

(dále jen „prodávající“)

(nebo společně „smluvní strany“)

HACO, spol. s r.o.
Svobody 826/88
460 15 Liberec 15
Czech Republic

ICO: 615 35 699
DIC: CZ 61535699
Krajský soud v Ústí nad Labem
Oddíl C, vložka c. 7514

tel. : +420 482 750 620-1
fax : +420 482 750 619
GSM : +420 604 203 541
e-mail : haco@haco.cz

Článek 2

Předmět smlouvy

- 2.1. Předmětem této smlouvy je stanovení všeobecných podmínek, za kterých se prodávající na základě objednávek zavazuje kupujícímu dodávat zboží, které je uvedeno v ceníku prodávajícího
- 2.2. Kupující se zavazuje zboží převzít a zaplatit kupní cenu na základě daňového dokladu vystaveného prodávajícím se splatnostíměsíc od data vystavení.
- 2.3. Proávající se zavazuje převést na kupujícího vlastnické právo, a to až po úplném zaplacení kupní ceny kupujícím.
- 2.4. Proávající je povinen poskytnout ke zboží Prohlášení o shodě, potřebné atesty a veškeré podpůrné dokumenty, které jsou nezbytné pro splnění všech technických, bezpečnostních a hygienických předpisů.

Článek 3

Cena a platební podmínky

- 3.1. Ceny za jednotlivé typy výrobků jsou stanoveny smluvně (v souladu s ceníkem prodávajícího): změnu cen oznámí prodávající kupujícímu minimálně měsíce předem. Ceny mohou být měněny max. jednou ročně a to na základě růstu světových cen surovin.....
- 3.2. Kupující se zavazuje uhradit fakturační kupní cenu jednotlivých dodávek zboží v termínu do měsíce ode dne vystavení příslušné faktury (daňového dokladu) v souladu s příslušnou objednávkou kupujícího. Faktura musí mít náležitosti daňového dokladu. Na faktuře musí být uvedeno číslo objednávky.
- 3.3. Dnem úhrady faktury se rozumí den, kdy byla tato platba připsána na účet prodávajícího.
- 3.4. Bude-li prodávající v prodlení s dodávkou předmětu plnění, zavazuje se kupujícímu uhradit smluvní pokutu ve výši 0,05 % z celkové hodnoty objednaného nedodaného zboží za každý den prodlení s dodávkou.
- 3.5. Nezaplatí-li kupující řádně vystavenou a doručenou fakturu v termínu, který je uveden na faktuře, je povinen zaplatit prodávajícímu smluvní pokutu ve výši 0,05 % z dlužné částky za každý den prodlení. Tímto ustanovením není dotčeno právo na případnou náhradu škody, kterou lze uplatňovat nad rámec smluvní pokuty.

Článek 4

Doba a místo plnění

- 4.1. Konkrétní termíny plnění dodávek zboží, uvedeného v článku 2, se sjednávají takto:
 - Proávající se zavazuje zboží dodat kupujícímu vždy do kalendářních dnů od potvrzení objednávky nebo v termínu, které si obě strany odsouhlasí. Předpokladem je, že kupující doručí prodávajícímu objednávku obsahující řádné označení prodávajícího a kupujícího, číslo a datum vystavení objednávky, označení požadovaného zboží dle ceníku prodávajícího – druh zboží a jeho číselný kód, počet kusů, termín a místo dodání, způsob dopravy a podpis, popř. jméno osoby oprávněné jednat jménem kupujícího.
- 4.2. Proávající potvrdí doručenou objednávku ve lhůtě do hodin od jejího přijetí. V případě, že nemůže požadavek kupujícího obsažený v objednávce splnit, je povinen v téže lhůtě informovat o této skutečnosti kupujícího a navrhnout mu případně jiné řešení jeho požadavku. Potvrzená objednávka ze strany prodávajícího stává se akceptací návrhu na uzavření jednotlivé kupní smlouvy mezi kupujícím a prodávajícím s tím, že pro tuto platí podmínky sjednané touto rámcovou smlouvou.
- 4.3. Veškeré objednávky, jejich potvrzení či jiná vyjádření budou realizována písemně – prostřednictvím e-mailu či faxu, popř. zaslané poštou nebo učiněné osobně či telefonicky.
- 4.4. Místem dodání zboží je.....
- 4.5. Náklady na dopravu zboží nese

Článek 5

Práva a povinnosti smluvních stran

- 5.1. Proávající je povinen řádně zabezpečit zboží, aby při dopravě nedošlo k jeho poškození.
- 5.2. Proávající je povinen opatřit zboží samolepkami, které obdrží od kupujícího a kartony páskami HACO. K tomuto obdrží od kupujícího návod – manuál. Výrobky nesmí být opatřeny jinými etiketami
- 5.3. Kupující je zároveň povinen prodávajícímu dodat další potřebný materiál – komponenty pro výrobu (fólie, eurozávěsy apod.) s tím, že tento materiál bude dodán za úplatu. Cena těchto komponent je stanovena následovně:
- 5.4. Kupující je povinen objednávat zboží pouze na celá balení, ne po jednotlivých kusech.

5.5. Prodávající bude používat pro zboží vratné palety INKA. Zpětný odběr proběhne na ohlášení kupujícího.

Článek 6 **Záruky, reklamace, odpovědnost**

6.1. Účastníci sjednávají, že kupující je povinen přezkoumat množství a kvalitu dodaného zboží bez zbytečného odkladu po převzetí zboží.

Vady zboží, které kupující ani při vynaložení veškeré péče při této prohlídce zjistit nemohl, je kupující povinen reklamovat u prodávajícího písemně bez zbytečného odkladu po jejich zjištění, nejpozději pak do 15ti dnů od dodání zboží, tj. podpisu dodacího listu, jinak tyto nároky zanikají. Prodávající je povinen reklamaci kupujícího přezkoumat a písemně se k ní kupujícímu vyjádřit do 15 dnů od jejího uplatnění.

6.2. Vlastnictví ke zboží přechází na kupujícího úhradou celé kupní ceny.

6.3. Kupující je oprávněn reklamovat zboží se sníženou kvalitou a to především výrobky deformované a mechanicky poškozené. Reklamované výrobky je prodávající povinen vyměnit kupujícímu za nezávadné, a to nejpozději ve lhůtě do 30 dnů ode dne uplatnění reklamace u prodávajícího.

.....

6.4. Kupující je povinen uplatnit reklamaci neprodleně po okamžiku zjištění takto poškozeného zboží.

6.5. Dojde-li k dodávce výrobků se sníženou kvalitou, zajistí prodávající vytřídění všech vadných dílů z takovéto dodávky do 5 pracovních dnů.

6.6. Bude – li v dodávce zjištěna množstevní vada, je kupující povinen informovat prodávajícího do 10 dnů od převzetí zboží

6.7. Náklady spojené s odesláním zboží zpět prodávajícímu hradí prodávající. Kupující musí zboží řádně zabalit, aby nedošlo k dalšímu poškození.

.....

6.8. Minimální záruka, kterou poskytne prodávající kupujícímu, činí 24 měsíců.

Článek 7 **Zánik smlouvy**

7.1. Tuto smlouvu může kterákoli ze smluvních stran písemně vypovědět, a to i bez udání důvodů.

7.2. Výpovědní lhůta činí **3** měsíce a začíná běžet prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byla druhé smluvní straně doručena písemná výpověď.

7.3. Na základě písemné dohody obou smluvních stran je možné ukončit smlouvu, také s okamžitou platností, případně ke dni uvedenému v dohodě o ukončení smlouvy.

Článek 8
Závěrečná ustanovení

- 8.1. Tato smlouva se uzavírá na dobu
- 8.2. Tato smlouva je vyhotovena ve 2 stejnopisech, z nichž každá ze smluvních stran obdržela 1 vyhotovení.
- 8.3. Tato smlouva nabývá účinnosti datem podpisu obou smluvních stran.
- 8.4. Tuto smlouvu lze měnit nebo zrušit pouze písemným oboustranným ujednáním, podepsaným zástupci obou účastníků.
- 8.5. Pokud nebylo v této smlouvě ujednáno jinak, řídí se právní poměry z ní vyplývající a vznikající obchodním zákoníkem a obchodními zvyklostmi.

V dne

V dne

.....
kupující

.....
prodávající